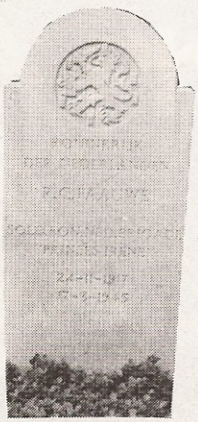
1e JAARGANG NO. 4
December 1985

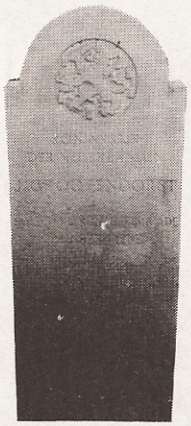

DE VAANDELDRAGER

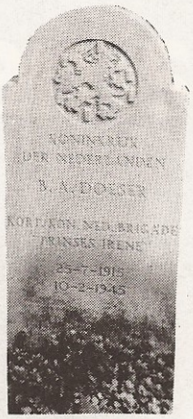
Officieel orgaan van de
VERENIGING VAN OUDSTRIJDERS VAN DE
KONINKLIJKE NEDERLANDSE BRIGADE „PRINSES IRENE"

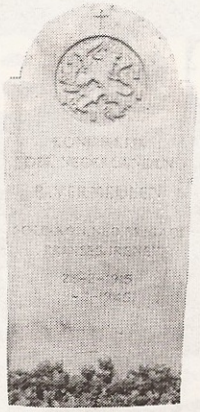
R.C. Paauwe
Sold. Kon. Ned. Brig.
Prinses Irene
24-11-1917
17-3-1945

J. Grootendorst
Sold. 1e Kl. Kon. Ned.
Brig. Prinses Irene
4-5-1922
23-4-1945

B.A. Doeser
Korp. Kon. Ned. Brig.
Prinses Irene
25-7-1915
10-2-1945

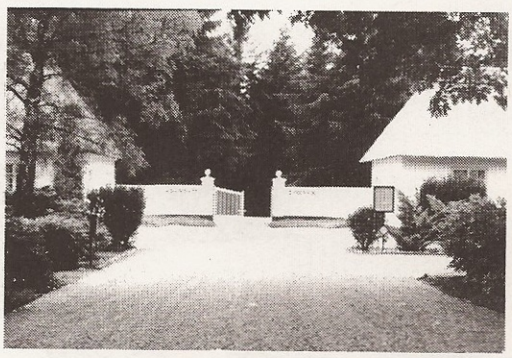
R. Vermeulen
Sold. Kon. Ned. Brig.
Prinses Irene
28-2-1915
9-3-1945

R.E. van de Beek
Sold. Kon. Ned. Brig.
Prinses Irene
31-8-1916
23-4-1945

de Grebbeberg

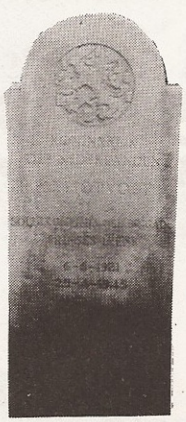
Loenen

J.H. van Veenendaal
Sold. Kon. Ned. Brig.
Prinses Irene
18-5-1920
27-4-1945

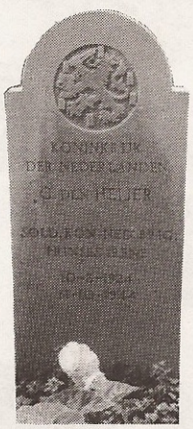
P.J. Ligtvoet
Sold. 3 G.G. Kon. Ned.
Brig. Prinses Irene
6-6-1921
25-4-1945

N. den Breejen
Kruis van Verdienste
Sold. Kon. Ned. Brig.
Prinses Irene
11-12-1916
15-8-1944

G. Martens
Sold. Kon. Ned. Brig.
Prinses Irene
28-2-1919
18-8-1944

C. den Heijer
Sold. Kon. Ned. Brig.
Prinses Irene
10-3-1924
31-10-1944

DE VAANDELDRAGER

Officieel orgaan van de
VERENIGING VAN OUDSTRIJDERS VAN DE
KONINKLIJKE NEDERLANDSE BRIGADE „PRINSES IRENE"

1e JAARGANG NO. 4
December 1985

Redactie:
Meliskerkestraat 52,
6845 AW Arnhem
Tel.: 085 - 81 39 26

Deze uitgave is mede mogelijk gemaakt door sponsoring van Akzo, Albert Heijn, Philips Nederland, Vroom & Dreesman B.V., Amrobank, Shell Nederland B.V.

Losse nummers *f* 4,-.
Abonnementsprijs *f* 10,- per jaar (4 nummers).

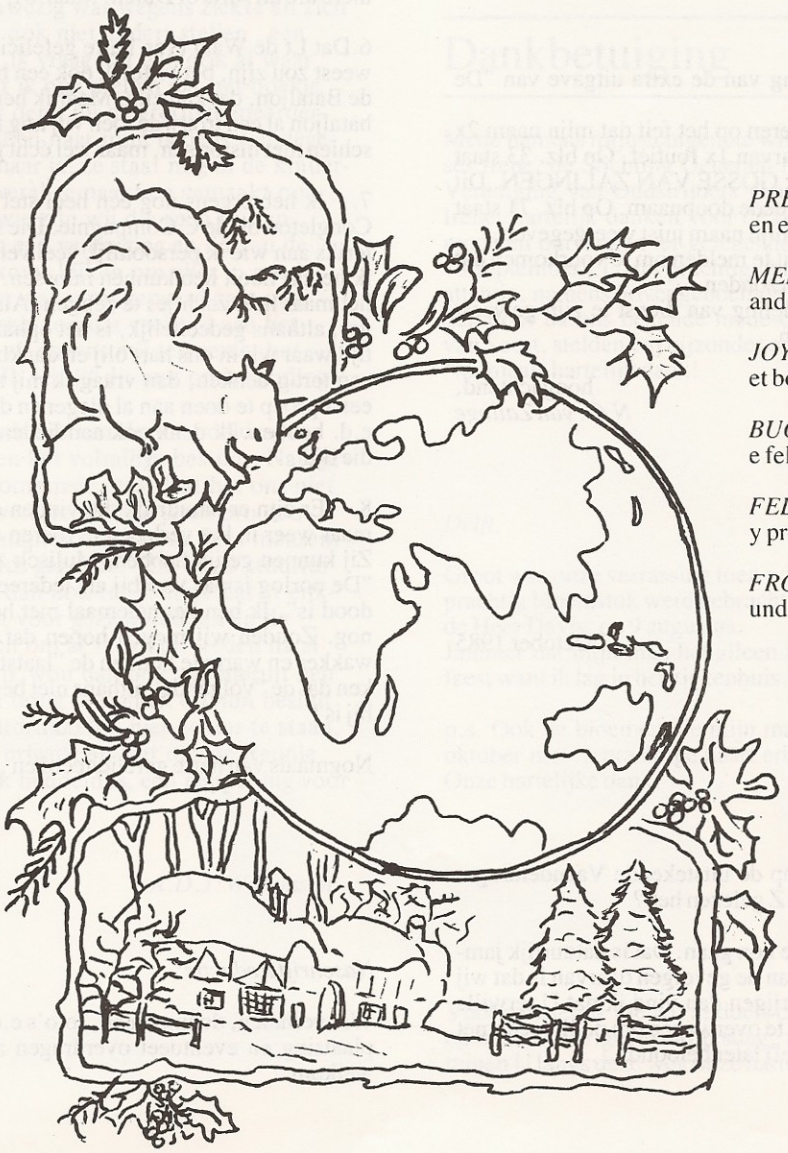
INHOUD

pag.
2 Graventocht
3 Kerstgroet 1985
4 Brieven van lezers
6 Reunie, persbericht
7 Pensioen dienstslachtoffers
Ingezonden mededelingen
8 Het laatste schot
9 Dr. Zak,
Graventocht
Oorlogsgravenstichting
10 Het interview
Vreemd
11 Er wordt gefluisterd
12 Verenigingsmededelingen
14 De laatste graventocht
15 Engelse pagina
16 Hoe een monument tot stand kwam
17 Reunie van Jon Cnossen Brigadaria
19 Het Prinses Irene Brigade museum
20 Het vergeten onderdeel
21 Leopoldsburg december 1944

Kerstgroet 1985

Het is mij een groot genoegen U in dit blad een goed Kerstfeest en Nieuwjaar toe te wensen. Wij allen zijn oud geworden, veel idealen gingen niet in vervulling. Het is daarom goed te gedenken dat God onze schepper naar zijn mensheid heeft omgezien en in menselijke gestalte tot ons is gekomen geboren uit een maagd. Zijn liefde tot ons wordt nog duidelijker in zijn offer de kruisdood, welke door de opstanding werd gevolgd. Een opstanding die ons ten voorbeeld is gesteld. Helaas wil de mensheid niet leven naar de regels die de Bijbel stelt en proberen wij op eigen kracht, met heilstaten het paradijs terug te veroveren. De gevolgen ondervinden wij daarvan dagelijks.
Het jaar dat wij ingaan wordt voor onze vereniging met Bergen op Zoom op 3 mei weer een belangrijk jaar. Tenslotte ziende op het Kerstgebeuren kunnen wij ondanks de onvrede om ons heen toch vrede hebben.

de voorzitter

PRETTIGE KERSTDAGEN
en een gelukkig nieuwjaar

MERRY CHRISTMAS
and a happy new year

JOYEUX NOËL
et bonne année

BUON NATALE
e felice anno nuevo

FELICES PASCUAS
y prospero ano nuevo

FROHE WEIHNACHTEN
und ein gutes neues Jahr

Brieven van lezers

Geachte redactie,

Als reactie op de reunie te Schalkhaar moet ik helaas mededelen, dat niet alleen van mij, maar ook van de anderen die aan deze reunie hebben deelgenomen, de stemming negatief was.
De koffietafel was voor *f* 30,– p.p. een grote flop!
Voor dit geld had iedereen in bijv. Motel Eindhoven een warme maaltijd gehad en daar zit ook de vergoeding bij van koks en bediendend personeel.

Op de tweede plaats wat betreft de uitreiking van de Erasmus-penning.
Als men niet tijdens de reunie in Den Haag is geweest komt men er niet voor in aanmerking.
Zelf vindt ik en dat met vele andere die hem NIET kregen een vorm van discriminatie, dus:
Jij was in Den Haag, jij krijgt hem, jij was er niet, dus jij krijgt hem niet.
Nu weet ik niet of u of iemand anders hier nog iets aan kan doen, zodat wij, daar bedoel ik mee diegene die om welke reden dan ook, niet in Den Haag is geweest, toch nog aan zijn trekken komt wat betreft de Erasmuspenning.

Jan van Liempt
Eindhoven.

Breda, 9 september 1985

Geachte heer van Hooff,

Hartelijk dank voor de toezending van de extra uitgave van "De Vaandeldrager".
Voor de goede orde wil ik attenderen op het feit dat mijn naam 2x in de ledenlijst is opgenomen waarvan 1x foutief. Op blz. 33 staat op de 7e plaats van de onderzijde: GOSSE VAN ZALINGEN. Dit is niet juist. Gosse betreft mijn tweede doopnaam. Op blz. 71 staat op de 2e plaats van de onderzijde mijn naam juist weergegeven.
Ik meende er goed aan te doen u dit te melden om te voorkomen dat er dubbele poststukken worden verzonden.
Vertrouwende u met deze mededeling van dienst te zijn geweest verblijf ik met vriendelijke groeten,

hoogachtend,
N.G. van Zalinge

John Grun
The Rope Walk,
Ewhurst Green,
Robertsbridge,
East Sussex TN32 5TA
Engeland.

17 October 1985

De Redacteur,
De Vaandeldrager,
Meliskerkestraat 52
6845 AW Arnhem

Geachte Heer van Hooff,

Mag ik even spontaan reageren op de uitstekende Vaandeldrager van September die ik net van A tot Z gelezen heb?

1. U zegt dat U niet met vacantie kon gaan. Dat is natuurlijk jammer. Aan de andere kant als één van de gevolgen daarvan is dat wij zo'n uitstekende vaandeldrager krijgen dan vind ik dat U terwille van de "de ouwe jongens" behoort te overwegen om nóóit meer met vacantie te gaan. Het worde U (veel) later beloond . . .

2. Wat contributies betreft heeft U natuurlijk volkomen gelijk. Ik weet niet hoe het staat met de a.n.w.b., maar van de R.A.C. en van de A.A. krijg ik minstens één "reminder".

3. Het is natuurlijk waar dat de deelname aan de bevrijding van Europa en van ons eigen land "het" hoogtepunt was voor de Brigade als zodanig. Het doet mij niettemin plezier dat anderen, i.c. de Aanvullingstroepen, ons er aan herinneren dat zij er óók bij waren. Er zijn er nóg anderen die er wel niet bij waren, maar er wel degelijk bij hóórden. Ik denk aan de vele jongens die "elders" hun steentje hebben bijgedragen. Ik denk, persoonlijk vooral aan die jongens (want dat waren wij uiteindelijk) van de S.O.E. EN DE I.D. (Engelandspiel etc.) waarvan er veel Brigade leden waren, en waarvan er maar een paar over zijn. Als U, in de toekomst, de zaak recht hoopt te trekken vergeet dan ook die jongens niet.

4. Het valt me op dat ik, die tot October 43, al het wel en wee van de Brigade heb meegemaakt, praktisch nooit een naam zie die ik mij herinner. Ik verbaas bij er over dat er mensen zijn die zich niet alleen namen maar alle gebeurtenissen in alle bijzonderheden herinneren. Zijn er anderen die dit zo ervaren of ben ik de enige die mijn geheugen aan het verliezen ben?

5. Er is altijd een soort peterselie gordijn geweest tussen het eerste (ouwe) en het tweede (nieuwe) Bataljon. Zou dat nog bestaan? Herinnert zich iemand dat toen de Zuid Afrikanen met hun Springbok kwamen, en de Canadezen met hun Maple Leaf, wij van het éérste Bataljon een campagne voerden om toestemming te krijgen een Tulp op de mouw te mogen dragen? Iedereen wist het toen al; there are all sorts of Dutch. Maar wij waren de Dutch Dutch.

6. Dat Lt de Waal (van harte gefeliciteerd natuurlijk) de éérste geweest zou zijn, betwijfel ik ook een beetje. De eerste van het tweede Bataljon, dat kan zijn. Maar ik herinner mij dat er van het éérste bataljon al een trouwde toen wij nog in Porthcawl lagen. Dit is misschien niet historisch, maar wel écht gebeurd!

7. Ik heb ergens nog een heel stel foto's liggen van mijn tijd in Congleton bij de C Compagnie. Die stond toen onder de Heer Zouteriks aan wie ik persoonlijk veel verschuldigd ben, een schuld die ik helaas nooit heb kunnen inlossen. Een zeer bijzonder mens, om het maar heel zachtjes te zeggen. Als de opzet van de Vaandeldrager, althans gedeeltelijk, is het ophalen van herinneringen aan een tijd waar wij in ons hart blij en dankbaar voor zijn en met nostalgie aan terug denken, dan vraag ik mij af of U van plan bent om t.z.t een oproep te doen aan al diegenen die nog herinneringen of foto's e.d. hebben. Ik denk ook aan lieden die dagboeken bij hielden in die tijd . . .

8. Er zijn er natuurlijk die vinden dat het niet 'gezond' is steeds maar weer in het verleden te roeren en te trachten het te herleven. Zij kunnen gelijk hebben. Mulisch zei in Het Steenen Bruidsbed: "De oorlog is pas voorbij als iedereen die er aan heeft meegedaan dood is". Ik ben het helemaal met hem eens. Inmiddels leven wij nog. Zouden wij mogen hopen dat wij door onze herinneringen wakker en warm te houden de "laatste" oorlog zo lang kunnen rekken dat de "volgende" althans niet begint voordat de "laatste" voorbij is?

Nogmaals van harte gefeliciteerd en . . . dank.

John Grun
Ewhurst Green
East Sussex
England.

Naschrift Redactie:

Wie verhalen, documenten, foto's e.d. heeft en ze af wil staan voor plaatsing en eventueel overdragen aan het museum is natuurlijk welkom.

Westervoort 30-9-'85

A.D.J. Willemsen

Ware Oudstrijders

Naar aanleiding van de gehouden reunie te Schalkhaar 28 september 1985 zou ik als oud Brigademan bij deze een woordje tot uw Brigadeleden willen richten in verband met de vergadering.
Na lange tijd de reunie weer eens bezocht te hebben, moet ik concluderen, na bepaalde mensen aangehoord te hebben, dat er iets mis is omdat sommige leden onderlinge twisten van waar of niet waar daar af handelen.
Ik ben geen boekhouder of directeur geweest maar een doodgewone bouwvakarbeider. Naar mijn simpele gevoel is de Reunie bedoeld om weer eens onderling contact met leden te houden, om met elkaar de dag te herinneren en te beleven die zij samen opgebouwd hebben.
Kritiek uiten is een schone zaak en een democratisch recht, maar dan wel een eerlijke en gezonde kritiek. Ik was dan ook ten zeerste ontstemd dat een kascommissie die de boeken der vereniging gecontroleerd had en daarbij concludeerde dat de penningmeester een roos verdiend had met zijn financieel verslag. Verwonderd en kwaad was ik dan ook nu de kascommissie na beraad (buitenzaal) het Bestuur vertelde dat zij als commissie geen fiat konden geven aan het werk van de penningmeester (onbegrijpelijk). Eerst een roos opspelden voor zijn goede werk, daarna de penningmeester afkraken omdat de man volgens de commissie geen boekhoudondergrond bezat. Dit moet voor deze man die al jaren pro deo gewerkt heeft een klap met de hamer zijn. Ik vindt het dan ook meer dan verschrikkelijk, ten zeerste omdat de man niet aanwezig was wegens ziekte en zich niet verweren kon. Ik kan dan ook niet anders stellen , een controlecommissie onwaardig, ik vraag mij dan ook af waar men mee bezig is. Verder moet ik ook stellen dat het boekje De Vaandeldrager bij mij en ik denk bij de grootste meerderheid in goede aarde valt. Er zullen naar mijn inziens wel degelijk fouten gemaakt worden, maar ja, ze staat nog in de kinderschoenen en fouten worden overal gemaakt en gemaakt om van te leren en te verbeteren, wie zijn wij die geen fouten maken? Als oud secretaris van een vereniging en lid van de K.N.V.B. weet ik wat er zoal komt kijken om alles in goede banen te leiden en te verzorgen wat soms gepaard gaat met zorgen en spanningen in het gezin, omdat veel tijd aan het gezin onttrokken wordt, waar zij vogens mij ten eerste het volste recht daarvan bezitten. Ik schrijf dit met ondervinding. Ik schrijf
Dit geldt niet alleen voor de redactie van de Vaandeldrager maar ook de commissie ZAK en het voltallige bestuur. Natuurlijk geldt dit ook voor de kascommissie maar laat het ons niet ontgaan dat deze mensen dit werk reeds vele jaren pro deo doen. Van mijn zijde neem ik mijn hoed af voor deze mensen. Ik citeer dan ook een nederlands gezegde: "De beste stuurlui staan aan wal". Ik betreur het dan ook ten zeerste dat er enkele mensen van het bestuur het voor gezien houden en de wens te kennen hebben gegeven om af te willen treden na al die jaren, zonde, zonde. Maar ik wou dan ook van hieruit hen om bezinning willen vragen en terug te komen op hun besluit en ik vraag de brigadeleden, uitdrukkelijk hier achter te staan, om ze te behouden voor onze brigade en laat ons de Reunie gebruiken voor wat ze eigenlijk bedoeld is, een happening voor ons allen en niet anders.
(Hopelijk volgend jaar beter)

A.D.J. Willemsen

Van: J.J.M. Lips
Campanula 17
3317 HB Dordrecht

Betr. Ledenlijst Aug. 1985 *Dordrecht, 15 sept. 1985*

Zeer geachte heer van Hooff,

Onder hartelijke dankzegging ontving ik eind augustus j.l. de Extra-Uitgave van de Vaandeldrager, bevattende de ledenlijst van de V.v O.v.d. K. Ned. Brigade Prinses Irene.
Een oprecht woord van bewondering en waardering voor al het werk, dat hieraan ten grondslag ligt is op zijn plaats, dus: van harte!!!
Het is begrijpelijk dat hier en daar een foutje insluipt bij zo'n gigantisch werk; met veel pret las ik in de inmiddels ook ontvangen Vaandeldrager no. 3 de reactie van iemand, die als overleden in de lijst te boek stond!
Het foutje mijzelve betreffend is niet zò verstrekkend: het betreft (op blz. 46) mijn telefoonnummer, dat vermeld staat als 172407, dat moet zijn 172402.
Wilt U dat in de volgende editie corrigeren? Dank U. Overigens ook alle lof voor "De Vaandeldrager", ik lees het met plezier, en neem zodoende kennis van een en ander dat mij voordien onbekend was, of waarvan ik het hoe en/of waarom niet kende. Als medewerkend redacteur van het Lips-Personeelsblad weet ik maar al te goed wat het werk voor- en aan een periodiek betekent. Ik wens U veel moed, sterkte en inspiratie om op de ingeslagen weg voort te gaan.
Met het betalen van mijn lidmaatschapsgeld voor 1986 zal ik rekening houden met Uw hartewens op pagina 6!

Met vriendelijke groeten, hoogachtend

J.J.M. Lips

Dankbetuiging

Mede namens mijn echtgenote wil ik de Stichting Steunfonds Prinses Irene, de Stichting Generaal Noothoven van Goorfonds en de Vereniging van Oudstrijders van de Koninklijke Brigade Prinses Irene, hartelijk danken voor de blijken van belangstelling die we mochten ontvangen ter gelegenheid van ons 40-jarig huwelijk op 18 september j.l. Het prachtige bloemstuk en de daarbij gevoegde attentie, namens bovengenoemde fondsen en Vereniging aangeboden door de ons bekende mede-oudstrijders H.J. Davis en A.O. van Soest, stelden wij bijzonder op prijs.
Nogmaals hartelijk dank!

Met vriendelijke groeten,
R. van Dijk
Apeldoorn

Delft, *23 Oct. 1985*

Groot was onze verrassing toen wij 40 jaar getrouwd waren en er 'n prachtig bloemstuk werd gebracht, door een van Uw medewerkers, de Heer Davis, op 9 augustus.
Jammer dat mijn man het alleen in ontvangst moest nemen, geen feest want ik lag in het ziekenhuis.

p.s. Ook de bloemen die mijn man in het ziekenhuis kreeg op 18 oktober met 'n prachtige kaart erbij van de Prinses Irene Brigade. Onze hartelijke dank.

Hr. Koenraats
van Kinscholtstraat 50
2614 XM Delft

Doorn 5 Oct. 1985

Voor de attentie die wij middels de heer Davis mochten ontvangen op onze 40-jarige huwelijksdag, zijn wij U zeer erkentelijk en betuigen U langs deze weg onze hartelijke dank.

Fam. van Dien
Doorn

„Oom Paul" dag 3 mei 1986 Bergen op Zoom

REUNIE OUDSTRIJDERS „PRINSES IRENE BRIGADE"

De jaarlijkse reunie en ledenvergadering is voor 1986 vastgesteld op 3 mei te Bergen op Zoom.

Het (voorlopige) programma ziet er als volgt uit:

Ontvangst in de Cort Heiligerskazerne (vroeger tijdelijk Prinses Irenekazerne), waar de koffie klaar staat.

Jaarvergadering.

Vervoer per bussen naar het centrum.

Dodenherdenking en kranslegging.

Defilé voor B & W voor het Raadhuis.
Show gegeven door het Tamboerkorps van het Garderegiment Fuseliers "Prinses Irene" en de Muziek en Balletschool van Bergen op Zoom.

Lopende lunch in Hotel De Draak.

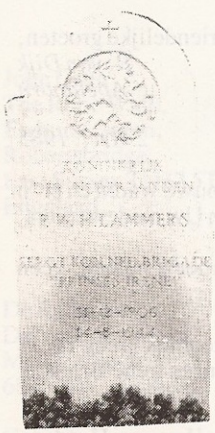
Excursie in het gerestaureerde "Markiezenhof".

Onthulling gedenkplaat "Oom Paul" F. Looringh van Beeck, met een drankje van het Gemeentebestuur.

Vervoer per bussen naar de kazerne waar de reunie wordt voortgezet.

Warme lunch (rijsttafel).

Het volledige programma zal worden afgedrukt in "De Vaandeldrager van maart 1986".
De kosten van de reunie waren bij het ter perse gaan van dit nummer nog niet bekend, zodat wij u dit ook pas in het maartnummer kunnen mededelen.

P.W.H. Lammers
Sergt. Kon Ned. Brig.
Prinses Irene
31-12-1906
14-8-1944

J. Wieringa
Kruis van Verdienste
Adj. O.O. Instr. Kon.
Ned. Brig. Prinses Irene
25-2-1903
17-3-1945

Persbericht

VELDPOST KRING 01.VIII.80.12 VAN FILATELISTEN Postbus 4037-6710EA EDE Gld

AKTIE T.B.V. Stichting Foster Parents Plan Nederland

Uitgifte serie gelegenheidsenveloppen
In 1986 zal de Kring van Veldpostfilatelisten een serie van drie enveloppen uitgeven met als onderwerp Kraagspiegels Garderegimenten.

Uitgifteprogramma:
januari: Grenadiers; postzegel: 60 ct 3 eeuwen A.P.
juni: Jagers; postzegel: 60 ct Domkerk Utrecht
oktober: Prinses Irene; postzegel: 60 ct Deltawerken.
Oplage: 1.500 Stempel: Vliegbasis Volkel

De enveloppe is uitgevoerd in meer-kleurendruk.
De adressering zal plaatsvinden op een, zonder beschadiging van de enveloppe, te verwijderen getypt adresetiket.

Bestellingen:
Bestellingen zijn thans reeds mogelijk door storting van *f* 10,– per serie (3 env.) op gironummer:

3959323
t.n.v. **J.C.G. van Veen (Rek. Veldpostfil.)**
Postbus 4037
6710 EA EDE (Gld)

Bestellingen moeten uiterlijk 1 januari 1986 in ons bezit zijn.

Andere uitgaven van de Kring van Veldpostfilatelisten:

CATALOGUS (incl. aanvulling t/m 1985) *f* 15,– (leden *f* 10,–)
VELDPOSTFILATELIE-ENCYCLOPEDIE:
Losbladig systeem per DERTIG bladen *f* 25,– (leden *f* 15,–)

De Kring van Veldpostfilatelisten is een *STUDIEKRING* met als doel gegevens te verzamelen en studies te verrichten m.b.t. de veldpost en aanverwante gebieden.
De uitgifte van de hierboven genoemde enveloppen heeft tot doel meer bekendheid te geven aan de activiteiten van De Kring.

Eventuele baten zijn bestemd voor Miaydi, een door De Kring via het Foster Parents Plan (financiëel) geadopteerd jongetje, uit Indonesië.

Wij zouden het ten zeerste op prijs stellen indien u in uw blad/courant/onderdeel/vereniging enige aandacht aan bovenstaande zou willen besteden.

De secretaris,
J.C.G. van Veen

P. Sprenkeling
Sold. Kon. Ned. Brig. Prinses Irene
3-6-1924 25-4-1945

Kerst – Nieuwjaars Wenskaarten

met verenigingsembleem op kunstdruk-papier met enveloppe ƒ 1,– per stuk. Bel en bestel 085-813926.

Ook af te halen bij:
Math van Hooff
Meliskerkestraat 52
6845 AW Arnhem (De Laar O)

H. Davis
Randveen 12 Den Haag
L. van Vliet
J. van Stolberglaan 75 Den Haag

Pensioen dienstslachtoffers

Indien onder de leden van de brigade personen zijn die getroffen zijn door ziekte of gebreken en menen dat dit een gevolg is van hun verblijf onder de wapenen, kunnen zij verzoeken in 't genot te worden gesteld van een pensioen.

Er zal dan een geneeskundig onderzoek worden ingesteld over de vraag of een dusdanig pensioen kan worden toegekend.

Het verzoek moet worden ingezonden naar de afdeling Pensioenen en Wachtgelden van het Ministerie van Defensie, postbus 4490, 6401 CZ Heerlen.

Dr. Zak is bereidt de leden terzake bij te staan.

Regionale bijeenkomst
11 januari 1986, 11.00 uur
Avifauna
Amicale ontmoeting
Komt u ook?

STICHTING
" EERBETOON Z.K.H. PRINS BERNHARD "
Postbus 3003
3800 DA Amersfoort

Amersfoort, 5 November 1985

Onderwerp: Eerbetoon 1986
nr:

Aan: Zie verzendlijst

Geacht bestuur,

Evenals in 1981 hopen wij ook in 1986 wederom een Eerbetoon te organiseren ter gelegenheid van de 75e verjaardag van Zijne Koninklijke Hoogheid Prins Bernhard, op zaterdag 28 juni 1986 (te Soestdijk).

De organisatie van dit eerbetoon zal ongeveer gelijk zijn aan de vorige, d.w.z. dat deelname – uitsluitend in verenigingsverband – alleen mogelijk is voor die ledén, die direct of indirect onder bevel van Zijne Koninklijke Hoogheid hebben gediend. Leden die niet als militair bij de Krijgsmacht hebben gediend, evenals introducée's kunnen, in verband met de beperkte ruimte, niet worden toegelaten.

Als Uw vereniging aan het eerbetoon denkt deel te nemen, verzoek ik U mij dit vóór 20 januari 1986 te berichten.

Tijdens het eerbetoon kunnen geen geschenken worden aangeboden. Verenigingen die een geschenk willen aanbieden, wordt gewezen op het bestaan van de Stichting Verjaardag Prins Bernhard. Deze Stichting zamelt geld in t.b.v. een persoonlijk geschenk voor Zijne Koninklijke Hoogheid. Het postgironummer van de penningmeester is 1661 t.n.v. Stichting Verjaardag Prins Bernhard te Heemstede. Het secretariaat is gevestigd in Driebergen (3971 BJ) Gezichtslaan 10 tel. 03438-17132.

Voor een goede gang van zaken is het noodzakelijk te kunnen beschikken over het juiste adres van de vereniging c.q. contactpersoon. U wordt dan ook vriendelijk verzocht eventuele aanvullingen, wijzigingen c.q. onjuistheden in de verzendlijst aan mij door te geven.

Hoogachtend,

M. Overbeeke
Secretaris

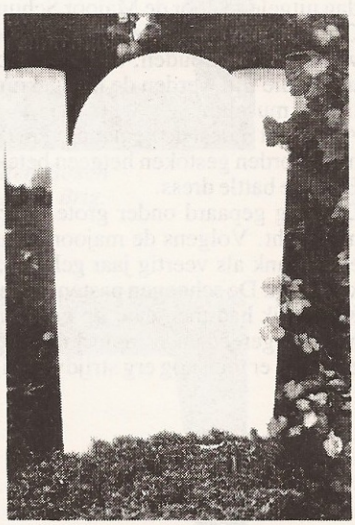
A.P. Voorburgh
2e Lt. Kon. Ned. Brig.
Prinses Irene
20-5-1917
7-8-1945

D. Stenfert Kroese
Sold. Kon. Ned. Brig.
Prinses Irene
19-12-1920
9-3-1945

E.L. Alvares
Sold. Kon. Ned. Brig.
Prinses Irene
11-6-1910
27-10-1944

J.C. Buijtelaar
Sergt. der Mariniers
Ged. Kon. Ned. Brig.
Prinses Irene
28-5-1915
25-10-1944

Het laatste schot

Op vrijdag 18 oktober werden in Oldenbroek de laatste schoten afgevuurd door de 25 pounders. Niet omdat ze versleten zouden zijn, integendeel, maar de munitie is op!
Het geheel ging gepaard met een feestelijk samenzijn.
Er werden vier stuks in stelling gebracht bemand door geschutsbezetting uit de periode 40-45, de Indië periode, de na-oorlogse artillerie en een bemanning van de "Gele rijders" in ceremonieel tenue.
Het eerste stuk werd bemand door de mannen van het bij de Irene Brigade bekend staande "dure stuk".
Deze bemanning verdiende haar naam aan het feit dat ze bestond uit enkel onderofficieren.
De laatste door hen afgevuurde huls werd overhandigd aan de kolonel b.d. Jan Wynekes.

Er stond een heuse "Quad" voor een munitiewagen en vuurmond klaar en dus kon er geoefend worden.

Tot aller verbazing presteerde deze zeven mannen het nog om na veertig jaar hun geschut binnen 10 minuten in stelling te brengen! Wie durft er nog te praten over oud?

Te 10 uur had men zich verzameld in de officiers kantine op de "knobbel" van het artillerie schietkamp.
Onder het genot van een kopje koffie werd het programma van de dag uitgelegd door de Majoor Schumacher.
Om alles naar wens te laten verlopen moest een strak programma worden aangehouden, omkleden, oefenen en een generale repetitie. In die tijd werden de meegekomen dames rondgeleid in het artillerie museum.
Allereerst moest de bemanning in de bij hun tijd behorende uniformen worden gestoken hetgeen betekende voor de Irene Brigade het Engelse battle dress.
Dit ging gepaard onder grote hilariteit, want de broeken konden niet dicht. Volgens de majoor Schumacher waren de mannen nog even slank als veertig jaar geleden, maar waren de uniformen gekrompen. De schoenen pasten echter wel.
Kennelijk had men daar op gerekend, want er lagen kaki overalls maat 54 gereed en kompleet met enkelstukken, koppels en helmen zagen ze er toch nog erg strijdvaardig uit.

Na de voortreffelijke lunch in de officiersmess werd er nog een generale repetitie gehouden kompleet met vuren en daar bleek dat deze mannen in hun legertijd toch wel èrg goed waren opgeleid, het ging perfect!
Ook bij de "Kalmeyer eenheid" waaraan J.F. Honig, S. Waterman en F.B. Franse waren uitgeleend ging alles als van een leien dakje, men was klaar voor de "big show" voor de ± 150 genodigden waaronder onder andere luitenant generaal Loos, de Britsche Militaire Attaché Col. Woodcock en nog vele andere met sterren en balken getooide heren.
Een voor een werden de vier stukken in stelling gebracht, (de Irene Brigade kreeg zelfs applaus!) en werd door ieder stuk het laatste schot afgevuurd na eerst nog een oranjebitter te hebben gedronken hen aangereikt door twee charmante marketensters. De humoristisch bedoelde opmerking, "Dads Army", was eigenlijk misplaatst evenals de opmerking van een van de brigadisten "dat ze hun laatste kruit kwamen verschieten".
Rest ons nog te vermelden dat het geheel werd opgeluisterd door het tamboerkorps van de artillerie en de bemanning van de Irene Brigade bestond uit:

stukscommandant	J. Kroontje
sluitstukbediende	T. Boelhouwer
richter-afvuurder	J. van Walsem
lader	J. Riemersma
vuurwerker	J. Streng
vuurwerker tevens chauffeur	A. Voskamp
sectie commandant	J. Gras

Al met al, het was een zeer geslaagde dag welke werd besloten met een borrel in de officierskantine.

M. ZAK, ARTS
MURILLOSTRAAT 6
TELEFOON 79 19 68
AMSTERDAM-Z.

SPREEKUUR 19-20 UUR
EN VOLGENS AFSPRAAK

Beste vrienden,
Zoals ieder jaar moet ik U namens onze commissie verslag uitbrengen. Het is geen prettig bericht. Naar buiten lijkt alles mooi. Vooral in dit herdenkingsjaar wordt onze Brigade overal geëerd en met open armen ontvangen.
Herdenkingsplaten voor onze Brigade worden aangebracht en wij defileren overal, het vaandel met de M.W.O. voorop.
Dit lijkt allemaal zeer mooi maar de werkelijkheid is anders. Over onze gerechtvaardigde eisen betreffende pensioenen wil ik het nu niet met jullie hebben, die zijn volledig bekend. Waar we komen ontmoeten we blijken van sympathie en ik ben er van overtuigd dat sommige van die sympathie-betuigingen echt gemeend zijn.
Maar veel hebben we daar niet aan. De armen blijven open maar de beurzen blijven gesloten.

Ik wil U thans wel een paar argumenten laten horen waarvan de regering zich bedient om zich aan haar morele verplichtingen te onttrekken.

Een mooi argument is "wij hebben jullie niet fatsoenlijk behandeld maar daar kunnen wij nu niets meer aan doen want er zijn nog vele anderen die door ons niet behoorlijk behandeld zijn en die zouden dan ook wel eens kunnen komen!" Een particulier zou eens met een dergelijk argument moeten komen!!!
Een ander fraai argument is gebruikt door een ambtenaar die onlangs belast was met een onderzoek naar onze pensioen-aanspraken. Over onze moeilijke gevallen zij hij, dat in ons land iedereen die dit nodig had zich kon wenden tot de Bijstand. Nu is de Bijstand tegenwoordig heel wat beter dan de z.g. Steun van voor de oorlog, die werkelijk mensonterend was. In mijn praktijk, gedurende 10 jaar voor de oorlog, kon ik daar over meespreken. Maar toch doemt voor mijn geestesoog de oude invalide soldaat op die met zijn houten poot op de hoek van de straat staat te bedelen. Een argument van ga maar naar de Bijstand moet men bij onze Brigade *niet* gebruiken. Dat is ten opzichte van ons onwaardig.
In dit verband moet ik wel wijzen op de steun die wij gelukkig bij De B.N.M.O. ondervinden. De Staat gebruikt overigens nog een juridisch argument om zich aan zijn morele verplichtingen te onttrekken. Daar kom ik straks wel op terug.
Wat de medaille-kwestie betreft handelt de regering zich uitgesproken krenterig daar het hier slechts gaat om *f* 60.000. Dit is voor de meesten van ons een groot bedrag en ik heb het beslist niet bij me maar als we zien hoe ieder ogenblik honderden miljoenen verdwijnen en zelfs een keer meer dan een miljard in het water is gegooid of moet ik zeggen "te water is gelaten" dan begrijp ik niet, dat de Staat dit bedrag aan ons weigert want het gaat hier om kosten die gemaakt moeten worden door een m.i. opzettelijk verzuim van de regering in 1945. Men heeft n.l. verzuimd bij de Engelse Regering voor onze Brigade de 4 oorlogsmédailles aan te vragen en het is op zich zelf al een wonder, dat we tientallen jaren na het sluiten van de aanvraag, alsnog in de gelegenheid werden gesteld deze médailles te dragen. Alleen kunnen wij thans niet meer bij de Engelse Regering aankloppen voor het gratis verstrekken van de médailles. Waar de kosten ontstaan zijn door een verzuim van de Ned. regering, behoorde zij thans deze kosten voor haar rekening te nemen en dat is dus niet gebeurd!
Jullie zien dus, dat de regering zich niets aantrekt van morele verplichtingen tegenover onze Brigade.
Blijft dus over, de juridische kant van de zaak.
De regering beroept zich op de Dienstplichtwet. Want daar staat niets in over pensioen aan dienstplichtigen.
Dat is juist . . . en terecht.
Een jongen van plm. 20 jaar, die ruim een jaar voor zijn nummer opkomt, hoeft daar geen aanspraken aan te ontlenen voor een later pensioen. Maar bij onze Brigade ligt dat anders, hier werden mannen opgeroepen tot 40 jaar of mensen die indertijd waren afgekeurd, zoals ik op mijn 18de jaar en op mijn 34ste jaar in dienst genomen. Schade heeft het mij niet gedaan want ik ben nu 79 jaar en sta nog steeds voor U.

Tenslotte zijn er jongens die in 1939 voor hun nummer opkwamen en 6 à 7 jaar in dienst moesten blijven. We deden dit graag want we beseften, dat het hoognodig was en vroegen ons niet af of dit allemaal wel in de Dienstplichtwet stond. Het was een noodtoestand waarin niet door de Wet voorzien was.
Daarom ben ik van mening, dat men zich thans ook niet op deze Wet moet beroepen. Dat deden wij toen ook niet om ons aan de dienst te onttrekken.
Waar de regering haar morele verplichtingen niet wenst na te komen, blijft ons slechts over juridisch advies in te winnen. Ik ben mij bewust, dat een Rechtsgeding zeer moeilijk ligt maar al is er nog zo een kleine kans, wij zullen hem aangrijpen.
Ik hang niet graag de vuile was buiten het raam maar als dit bij een procesvoering toch gebeurt, dan ligt de schuld niet bij ons.

Ik dank U voor Uw aandacht.

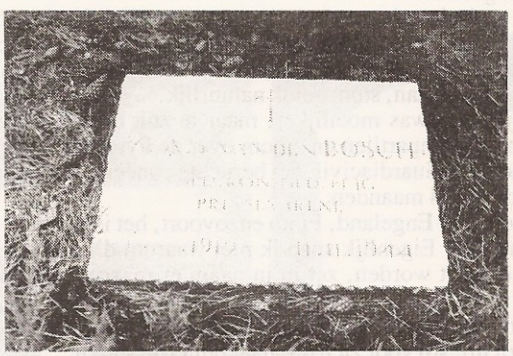
Dr. Zak

Graventocht

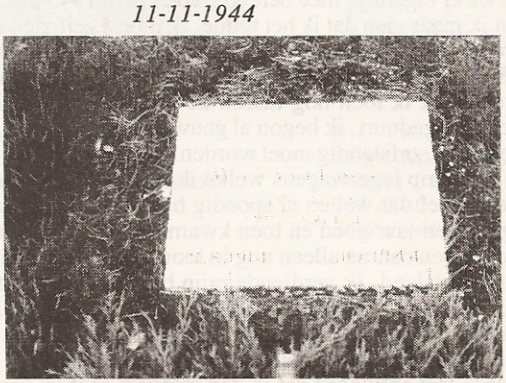
Uw redacteur heeft een graventocht gemaakt en foto's genomen van deze graven. In dit en de volgende nummers zullen ze worden afgedrukt. We beginnen met Rhenen en Loenen.

Oorlogsgravenstichting

Uit een schrijven van bovenstaande stichting:
De graven van P.F. Morel en F. van Zandvliet, die hun laatste rustplaats achtereenvolgens gevonden hadden op de Alg. begraafplaats te Den Haag en R.K. Begraafplaats te Rotterdam, werden lang geleden, helaas zonder onze voorkennis, geruimd.
Hun namen werden opgenomen in onze gedenkboeken, de delen 36 en 42.

W.A.J. van den Bosch
Sold. Kon. Ned. Brig.
Prinses Irene
13-8-1919
11-11-1944

W.G. Veerman
Sold. Kon. Ned. Brig.
Prinses Irene
11-8-1914
25-10-1944

Het interview

Ik had me hem heel anders voorgesteld. Door de telefoon klonk zijn stem als die van een grote robuste kerel, zo van ruwe bolster, blanke pit. Ik begaf me naar zijn tafeltje en stelde me voor.
"Tja" begon hij, „eigenlijk heb ik niet veel te vertellen. Het is allemaal al zo lang geleden". "Och", antwoorde ik, "we zullen wel zien, tijdens ons gesprek zullen er wel herinneringen komen".
Ik probeerde met een joviale houding het ijs te breken en vroeg hem wat hij wilde drinken. "Koffie", zei hij, "ik sta op diëet, suiker en hoge bloeddruk, ik moet me dus een beetje in acht nemen".
Ik keek hem eens aan en bemerkte dat hij een vriendelijk gezicht had, gebruind van het buitenleven, zijn dunne haar was van een grijze, onbestendige kleur, het gezicht ietwat ingevallen. Toen ik naar zijn handen keek, merkte ik dat ze zacht trilden; het waren handen van iemand die ze had moeten gebruiken. "Vast geen kantoormens" dacht ik.
"Hoe oud bent u nu"? vroeg ik hem nadat de ober onze bestelling gebracht had. "In september wordt ik acht en zestig" zei hij: "Dus u was al een eind in de twintig toen u dienst nam".
"Ja, vijf en twintig om precies te zijn".
"Hoe bent u eigenlijk in dienst gekomen, u was Engelandvaarder is 't niet"?
"Ja, in 1942 ben ik uiteindelijk daar aangekomen".
"Hoe bedoelt u, uiteindelijk"?
"Nou, in 1937 ben ik opgekomen voor mijn nummer, bij de gele rijders, het korps rijdende artillerie te Arnhem; in 1939 werd ik ingekwartierd in Leende, onder Eindhoven en in mei 1940 raakte de boel daar in paniek. Ik was chauffeur en kreeg van de ritmeester de order hem naar Den Haag te brengen, verder dan de Moerdijkbrug ben ik niet gekomen. De ritmeester gaf me opdracht terug te gaan naar Leende, hij zou zelf wel zien hoe hij in Den Haag kwam.
Op 14 mei was ik al weer thuis, bij mijn ouders, ik kon mijn onderdeel niet meer terugvinden en de moffen hadden mijn woonplaats al bezet. Ik had niet de behoefte de strijd alleen te voeren, dus ik beschouwde de oorlog als voorbij.
Ik ben toen gaan werken als automonteur bij een plaatselijk bedrijf, een brouwerij. De duitsers vorderden de vrachtwagen *met* chauffeur en ik moest op het vliegveld werken. Het zinde me niks en ik dacht: "ik zie in onbezet Frankrijk te komen en via Zwitserland of Spanje in Engeland.
Het eerste gedeelte ging onbegrijpelijk gemakkelijk, ik heb van veel jongens gehoord dat ze het moeilijk hadden en veel ontberingen hebben geleden om in Vichy-Frankrijk te komen, ik ben als het ware als tourist gegaan, stom geluk natuurlijk.
Naar Spanje gaan was moeilijker, maar je zult dat wel meer gehoord hebben, klimpartijen en zo om over de Pyreneën te komen, opgepakt door de Guardiacivil, het beruchte concentratiekamp Miranda de Ebro . . . 4 maanden.
Via Lissabon naar Engeland, Pinto enzovoort, het is allemaal al zo vaak beschreven. Eigenlijk snap ik niet waarom dit allemaal nog eens verteld moet worden, zet mijn naam er maar niet bij, het is allemaal al zo lang geleden en wat schiet je er mee op?
Ik bied hem nog een kop koffie aan en terwijl we wachten op de bestelling zit hij, stil voor zich uit, naar buiten te staren.
"Kijk", zegt hij, "zie je dat kind daar lopen?, dat heeft er geen weet van dat hier twee ouwe kerels over veertig jaar terug zitten te praten en het is maar goed ook!"
Wat hebben we er eigenlijk mee bereikt? Toen ik in 1945 uit dienst kwam moest ik maar zien dat ik het redde, ik moest zelf zien dat ik een baan kreeg en er wás niks. Weet je wat ik verdomme heb gedaan? Ik ben voor de Engelsen gaan werken in een repair unit als burgermonteur! Zat ik tóch nog tussen de kaki uniformen! Maar dat heeft niet lang geduurt, ik begon al gauw in te zien dat je, als je iets wilde bereiken, zefstandig moet worden.
Ik kocht bij de dump legerwagens welke ik opknapte en doorverkocht, goeie handel dat wel en al spoedig had ik zes man aan het werk. Dat ging tien jaar goed en toen kwam de fiscus, . . . de rest bespaar ik je. Ik ben daarna alleen nog in loondienst werkzaam geweest, ook in Duitsland. Ik verdiende mijn brood en de jaren vlogen voorbij, 'n gezin, 3 kinderen, mijn vrouw overleed toen ik 50 was en sindsdien ben ik alleen gebleven.
Mijn kleinkinderen vragen wel eens "Opa wat moest jij doen in de Irene Brigade?" Het antwoord dat ik dan steevast geef is: "zorgen dat de oorlog zo vlug mogelijk afgelopen was"!

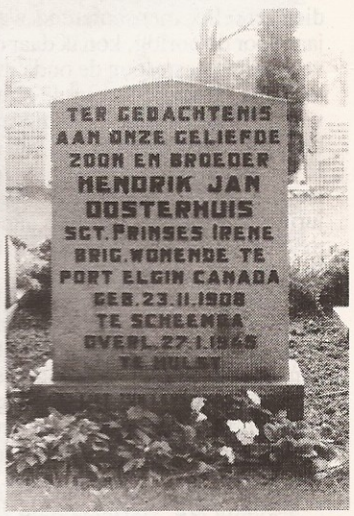
Nu, na veertig jaar moesten ze alle zeilen bijzetten om een nieuwe oorlog te voorkomen. Men heeft ons een nieuwe vijand aangepraat welke toen onze vriend was. De vijand van toen is nu onze bondgenoot, ik snap het allemaal niet meer. In Den Haag zullen ze het wel weten. Ik heb nu mijn AOW en ik zal mijn tijd wel uitdienen. Ik hoop dat ik de volgende oorlog niet meer hoef mee te maken, immers . . . de medailles krijg je pas 38 jaar later en daarop kan ik niet meer wachten . . .

H.W.

Vreemd

Op 27 januari 1945 overleed in het ziekenhuis van Hulst (Zeeuws Vlaanderen) de 37 jarige, uit Canada afkomstige sergeant H.J. Oosterhuis aan de gevolgen van een noodlottig ongeval.
Hij was, rijdend in een truck, aangeschoten door een wachtpost, omdat hij een stopteken had genegeerd.
Met de Kerstdagen van 1944 was hij nog enkele dagen bij zijn ouders in Eindhoven op bezoek, een maand later kregen ze hem dood thuis en is hij met militaire eer begraven op de algemene begraafplaats te Eindhoven.

Wat is nu vreemd aan dit droevige feit?
Zijn zus, Mevr. J. Vroegh-Oosterhuis vraagt zich af waarom Henk nergens vermeld staat; niet in de lijst van de gesneuvelden, niet op het monument in Schalkhaar.
De informatie welke wij (H. Hielkema en M. van Hooff) vroegen bij het BRIOP te Kerkrade brachten ons ook niet verder.
Wij doen een oproep aan allen die sergeant Henk of Henrie Oosterhuis gekend hebben of getuige waren van het omschreven ongeval, contact op te nemen met de redactie om na te gaan waarom hij niet vermeld is.

Iedere tip in deze is van harte welkom, daar alle naspeuringen tot op heden niets hebben opgeleverd.

M.v.H.

Er wordt gefluisterd dat:

- U nog Kerstkaarten kunt bestellen
- dit telefonisch kan geschieden (085-813926)
- deze dezelfde dag aan u worden toegezonden
- ze erg goedkoop zijn voor deze kwaliteit (*f* 1,–)
- het dubbele kaarten zijn in enveloppe
- de vergelijkbare waarde in de winkel *f* 2,50 is
- er pakjes gemaakt zijn van 5 en 10 stuks
- een acceptgirokaart wordt bijgesloten
- U wel de verzendkosten moet betalen
- deze kaarten speciaal voor de leden zijn gedrukt
- U er de verenigingskas mee spekt
- dit hard nodig is
- er ook nog tegels en stickers te koop zijn
- deze op de volgende reünie te koop worden aangeboden
- de prijs nu wel zo langzamerhand bekend moet zijn
- er binnenkort ook borstemblemen zullen zijn
- wij er in de volgende vaandeldrager meer over kunnen lezen
- de volgende jaarvergadering plaats zal vinden op 3 mei 1986
- dit zal plaatsvinden in de Cort Heyligerskazerne
- u dit alvast in uw agende kunt noteren
- met ingang van heden een Engelstalige pagina wordt opgenomen
- dit gedaan is voor hen die het Nederlands niet geheel beheersen
- dit bij voldoende aanbod kan worden uitgebreid
- u nog steeds artikelen, eventueel met foto's kunt inzenden
- in dit nummer een aanvang genomen wordt met een serie verhalen van Dr. Guurt van der Tas uit Zuid Afrika onder de titel Brigadaria
- ook brieven van Dwinger en verhalen van G. van Dam regelmatig zullen terugkomen
- de vaandeldrager nog wel eens een echt blad zal worden
- dit echter alleen mogelijk is door UW medewerking.

Uit: "Aan mijn broer in Ballingschap", Experiment in poezie door OLAV LEROI der Brigade "Prinses Irene" (1943)

Mijn broer in ballingschap, ontsteek uw lichten
achter de gordijnen die gesloten zijn,
en laat ons in de stilte en den schijn
der lampen' t stof verwijderen
van het document van onzen tijd,
en dwalen in het labyrinth van heden.

Heeft vijftig jaar geleden
niet een dichter met profetenblik gezegd
dat alle lampen in Europa langzaam doofden?
Ik weet niet, broeder, of hij werd geloofd,
of dat men hem heeft uitgelachen in de helverlichte straten
waar de zon nooit onderging en in het avonduur
de stralenbundels door de ramen het trottoir beschenen.

Donker liggen nu de stenen, en verlaten
ligt de stad wanneer de avond valt.
Want over heel Europa is het licht gedoofd.

Mijn broer in ballingschap, wij mogen niet meer wachten,
neem uw lamp en volg mij in gedachten
door de puinen van een wereld, die in duister ligt,
alsof de hemel zelf om mensenleed wil rouwen.

Mij broer in ballingschap, sta op en richt
uw stem tot sterking der getrouwen
en getuige, dat in ons de wil leeft en de plicht
een rechter' wereld en een hechter' stad te bouwen.

NEDERLANDSE VERENIGING IN CONGLETON

Reunion Subcommittee:

(NAME)	(TEL. NO)
Mr. R. Gelens,	0260.273605
Mr. C. Smit,	0260.276742
Mr. J. Keizer,	0260.273445
Mr. A. Fousert, (Chairman)	0260.276773
Mr. A. Johnston,(Secretary)	0260.271705

Reunion Subcommittee,
Veterans Association of the
Royal Netherlands Prinses
Irene Brigade,
26, Leamington Road,
CONGLETON,
Cheshire, CW12 4PE,
England..

25th October 1985

To: FELLOW MEMBERS OF THE VETERANS ASSOCIATION

C O N G L E T O N R E U N I O N 1 9 8 6

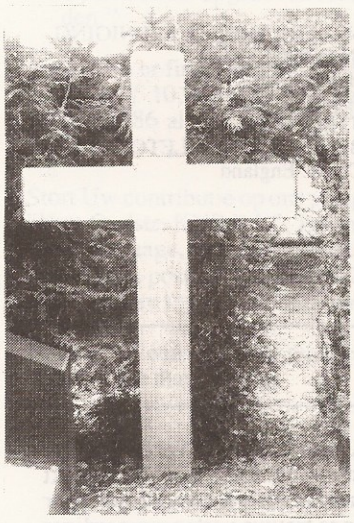
Volgens de inhoud van onze brief in de laatste editie van "De Vaandeldrager" waarin het was gevraagd dat de leden van hun voornemen kennis geven on aan de reunie in Engeland deel te nemen door de return slip in te vullen. Helaas moet ik constateren dat de belamgstelling teleurstellend is. Er zijn een totaal 22 ingevulde papieren ontvangen waarvan 13 van Nederland en 9 van Engeland.

Het reuniebestuur heeft besloten dat een minimum van 50 deelnemers is noodzakelijk voor een goed slagen van de reunie waarborgen. Ten aanzien van de slechte reactie is het niet mogelijk te garanderen dat er voldoende deelnemers zijn om een interesante en succesvolle reunie te waarborgen, afgezien van de kosten om de noodzakelijke faciliteiten en diensten te waarborgen. Met teleurstelling moeten wij U mededelen dat de mogelijkheden om een reunie in Engeland te houden moeten opgeven.

Vanzelfsprekend krijgen de leden die alreeds hun deposito betaald hebben hun geld terug en wel in een paar weken.

Hoogachtend,

A. M. Johnston.
Secretary for the Reunion Subcommittee,

Frans van Walsum
2e Lt. der Artilerie
bij de Prinses Irene Brigade

H.C. Croonen
Sergt. Kon. Ned. Brig.
Prinses Irene
2-4-1910
30-9-1944

Vereniging van Oudstrijders van de Koninklijke Nederlandse Brigade "Prins Irene"

ADRESSEN:

Voorzitter:
Jhr. J.J.G. Beelaerts van Blokland
Beneden Dorpsweg 191
6862 WH Oosterbeek
Tel.: 085 - 33 23 52

Vice-voorzitter:
R.W. Hemmes
Thorbeckelaan 74
2564 BS 's-Gravenhage
Tel.: 070 - 68 35 66

Secretaris:
H.J.F. Hielkema
Amethistdijk 254
4706 BJ Roosendaal
Tel.: 01650 - 44 8 02

2e Secr. tvs. penningmeester:
M. Segal
Melis Stokezijde 142
2543 GJ 's-Gravenhage
Tel.: 070 - 67 05 37

Penningmeester:
L.R. van Vliet
Juliana van Stolberglaan 75B
2595 CB 's-Gravenhage
Tel.: 070 - 83 86 63

Leden:
J.L.M. van den Bergh
Verdilaan 27
4837 CL Breda
Tel.: 076 - 61 37 11

A.C. Kelderman
Aalsterweg 38
5401 ZR Uden
Tel.: 04132 - 65 1 38

Contactadres sociale aangelegenheden en steunfonds van de brigade:
H.J. Davis
Randveen 12
2544 RN 's-Gravenhage
Tel.: 070 - 67 04 67

C.-Garde Regiment Fuseliers "Prinses Irene"
Westenbergkazerne
Spanjaardsdijk 45
7433 PW Schalkhaar
Tel. 05700-92 510
05700-92 911 (centrale)

Contactadressen in het buitenland:

BELGIË
Heyman Roet
Voorz. ver. v. Oudstrijders in België
Hilda Ramstraat 23
Berchem B 2600 Antwerpen
Tel.: 09 - 32.2.390012

FRANKRIJK
Robert J.N. Sanders
44 Avenue Mozart
Paris 75016. Frankrijk
Tel.: 09-33.1-527-1588

ZUID AFRIKA
Cees Wolters
19 Alberteijn Road
Muizenberg 7945
Kaapstad-Zd. Afrika

GROOT BRITTANNIË
Henk J. Jansen
2A Station Road Hoekhuis
North Nymms-Hatfield AL97PJ
Herts - England
Tel.: 09.44. 7072-71462

NEDERLANDSE VERENIGING IN CONGLETON
H. Weyland
"Den Haag"
67 Buxton Rd.
Buglawton. CONGLETON
Chesh. England

Dankwoord

De bestuursleden A.M. Herbrink, A. van Wijk en P.W. Leloux bedankten gezien hun leeftijd als bestuurslid. De vereniging dankt hen voor het vele werk, vooral Herbrink als vice voorzitter voor haar heeft verricht. Van Wijk was onze trouwe vertegenwoordiger van de 100 mariniers die onze Brigade versterkten. Leloux kon helaas door ziekte de laatste tijd niet meer veel voor ons doen. Zij allen hebben zich gedurende vele jaren voor onze vereniging ingespannen. Zij laten een groot gat achter. Het ga hen wel.

de voorzitter

Met leedwezen namen wij kennis van het overlijden op 9 juni 1985 van de heer P.D.E. Janssens te Ossets (Yorkshire) G.B. in de leeftijd van 76 jaar.

Zij nog medegedeeld, dat de heer R.R. Lie Kie Sang op 27 december 1975 te Pannerden is overleden.

Met leedwezen namen wij kennis van het overlijden op 26 juni 1985 van mevrouw J.G. Remijnse-Boer te Emmen in de leeftijd van 64 jaar.

Met leedwezen namen wij kennis van het overlijden op 28 augustus 1985 van de heer H. Smit te Den Haag in de leeftijd van 92 jaar.

Met leedwezen namen wij kennis van het overlijden op 28 augustus 1985 van de heer K. van de Heuvel te Zundert in de leeftijd van 78 jaar.

Met leedwezen namen wij kennis van het overlijden op 2 september 1985 van de heer W.B. Hemelaar te Nw. en St. Joostland.

Met leedwezen namen wij kennis van het overlijden op 26 september 1985 van mevrouw C. Rebergen-van Leuveren te Scherpenzeel in de leeftijd van 71 jaar.

Met leedwezen namen wij kennis van het overlijden op 25 oktober 1985 van de heer J. Berculo te Amersfoort in de leeftijd van 65 jaar.

Met leedwezen namen wij kennis van het overlijden op 27 oktober 1985 van mevrouw G.M. Walschot-de Jong te Den Haag in de leeftijd van 68 jaar.

Met leedwezen namen wij kennis van het overlijden op 4 november 1985 van de heer G. van Hees te Veldhoven in de leeftijd van 65 jaar.

Mutaties

Nieuwe leden:
Adel C.J. (zn)
Hooft Graaflandstraat 111
3525 VP Utrecht
Tel.: 030-887092

Althuizen N.A.
Jan Camperthove 37
2717 TA Zoetermeer
Tel.: 079-211767

Bennaars M.C. (b.g.)
Wierlaan 146
4624 XN Bergen op Zoom
Tel.: 01640-40885

Drenth H.
Zwaanstraat 24
5651 CA Eindhoven
Tel.: 040-512911

Gent J.C. van
Kastanjelaan 184
4621 HK Bergen op Zoom
Tel.: 01640-40027

Goedhart H.A.
De Meerpaal 4
ALKANTRANT 0005
Postbus 20311
Rep. Zuid Afrika

Kemenade A.J.A. van
Waalstraat 31
5626 AR Eindhoven
Tel.: 04909-1439 (Acht)

Knol H.
Tuinstraat 43
6971 BH Brummen
Tel.: 05756-2299

Selten H.F.
Th. van Heerenveldstraat 54
6551 AT Weurt
Tel.: 08897-2166

Smit C.
3 Truro Close CONGLETON
Cheshire
CW12 3BD England

Wijnoogst R. (b.g.)
P.C. Hooftstraat 55
7471 XL Goor

Verhuisd:
Bagchus A.
De Olde Hofstede 6
8171 KJ Vaassen
Tel. 05788-1918

Gofers M.
Roermondseweg 113
6004 AR Weert
Tel.: 04950-33929

Hakkenburg C.B.
Bosweer 26
8426 GS Appelscha
Tel.: 05162-3021

Hommes J.H.
3 Linton Meadows WETHERBY
W. Yorkshire
LS22 4SG Gr. Br.

Langen J.B. de
Hollanderstraat 41
2517 HH Den Haag

Lourenz G.
Drs. Hein Mandosplaats 24
5581 BV Waalre
Tel.: 04904-14746

Mw. E. Provoost-Christensen
St. Janshof 50
3844 GJ Harderwijk
Tel.: 03410-12900

Remijnse A.J.C.
Holtlaan 11
7824 SB Emmen
Tel.: 05910-25077

Rentrop J.J.
Kard. Smutsstraat 180
5432 AN Cuyk

Reijden L.E. van de
19c Kechnie Flat Leighswood
Rd ALDRIDGE
W. Midlands
WS9 8DS G.B.

Verkerke J.C.
Kastanjelaan 103
4621 HE Bergen op Zoom
Tel.: 01640-35681

Vries R. de
Landréstraat 519
2551 AS Den Haag
Tel.: 070-255571

Bakker B.
Stieltjesstraat 263
2521 VL Den Haag

Houthuizen H.
Blokland 52
3075 BD Rotterdam

Kruit K.
S.N. Menkostraat 15
7523 DZ Enschede
Tel.: 053-358035

Walschot H.A.
Vlietwijck 96
2271 EX Voorburg
Tel. 070-865115

Bron J.C.
Parkweg 21s
2585 JH Den Haag

Veen mevr. J.A. van
505 Devenish Gardens Leydsstraat
SUNNYSIDE
PRETORIA 0002
Rep. Zuid Afrika

Oproep van de penningmeester

Op de algemene vergadering op 28 september j.l. werd met algemene stemmen aangenomen, de contributie te verhogen tot minimaal *f* 20,00 per kalenderjaar; werd als zéér aanvaardbaar beschouwd en in géén geval als een té zware belasting voor de leden.

Onze hachelijke financiële positie maakte ook deel uit van de bespreking op onze bestuursvergadering op 30 october 1985, temeer ook omdat het voortbestaan van "de Vaandeldrager" in gevaar komt.

Het bestuur is eenparig van oordeel, dat dit "gevaar" zeer zeker moet worden afgewend. Immers, uit de zeer vele spontane reacties blijkt, dat deze uitgave in een behoefte voorziet en zonder meer gecontinueerd moet worden. Hiertoe moeten ook de contributies in belangrijke mate toe bijdragen.

Tot en met het 3e kwartaal 1985 hebben een 500-tal leden hun contributie niet betaald.

Beste vrienden, leg deze noodkreet niet naast U neer en zorg er voor, dat "de Vaandeldrager" zal kunnen blijven verschijnen. Stort ook Uw achterstallige contributie zo spoedig mogelijk. Het moet als niet eerlijk worden beschouwd, dat anderen die wél aan hun verplichtigen hebben voldaan zouden moeten (boeten!) betalen voor hen die nalatig bleven.

Het besluit van ons bestuur luidt als volgt:

1. "Een dringend beroep te doen op die leden die nog nimmer hebben betaald, dan wel een achterstand hebben, hun contributie vóór 31 januari 1986 te voldoen.

2. Wanneer nu op die datum door die leden niet wordt gereageerd, dan moet worden aangenomen dat zij geen prijs (meer) stellen op hun lidmaatschap, met oorzakelijk gevolg dat "de Vaandeldrager" niet meer aan hen zal worden toegezonden.

3. Mochten er leden zijn voor wie het een onoverkomelijk bezwaar is jaarlijks een bedrag van *f* 20,00 te betalen, dan dienen zij zich onder opgaaf van redenen tot de penningmeester te wenden."

Omdat we er financiëel niet zo rooskleurig voorstaan, zou ik onze leden die *f* 10,00 hebben overgemaakt willen verzoeken voor 31 januari 1986 alsnog VRIJBLIJVEND een bedrag van *f* 10,00 te storten.

Stort Uw contributie op ons postgironummer 1 9 9 9 5 3 3, t.n.v.: "Ver. Oudstr. KNB P.I.", Juliana van Stolberglaan 75, 2595 CB te 's-Gravenhage, dan wel op onze rekening bij de Amro Bank (postgiro 3054), postbus 11595, 2502 AN te 's-Gravenhage, onder vermelding van: t.g.v. rekeningnummer 47.25.85.762.

Hopend op een spontane reactie, waarvoor ik U bij voorbaat mijn vriendelijke dank betuig.

L.R. van Vliet
penningmeester

De laatste graventocht

Zondag 26 oktober 1985, 7.30 uur begon ik aan de tocht die mij via Eindhoven, Valkenswaard naar Leopoldsburg, de startplaats van de graventocht, voerde.
Het land was bedekt met een dik mistgordijn, niet meer zicht dan 10 à 25 meter.
Richting e.d. zijn in België slecht aangegeven, de letters op de borden zijn klein, waardoor men bij deze weersomstandigheden snel het doel voorbijrijdt. Tweemaal moest ik, met angst in het oude lijf, achteruitrijden om na te gaan waar ik me op dat moment bevond.
Omstreeks 8.35 uur was ik, wonder boven wonder, in het raadhuis van Leopoldsburg.

De burgemeester en een aantal schepenen (wethouders) begroetten ons hartelijk waarna mevrouw Allegonda Nierman, de Nederlandse Consul-Generaal te Antwerpen, arriveerde. Voorts waren aanwezig de voorzitter van de Belgische Oud-strijders vereniging, de Nederlandse Consul, de heer P. Metselaar, de voormalige Militair Attaché, de heer L. van der Drift die aan het hoofd staat van de culturele afdeling van de ambassade te Brussel.
Na een drankje en onderling kennismaking begaf het gezelschap zich naar buiten voor het raadhuis, waar mevr. Nierman, samen met de burgemeester, een krans op het monument van de gesneuvelden legde. Deze ceremonie vond plaats met vaandelwacht. Onze vriend Parel vervulde de functie van vaandelwacht van de brigade.
Vervolgens vertrok het gezelschap, bestaande uit 12 auto's op weg naar de begraafplaats, waar mevrouw Nierman opnieuw een krans bij het monument mocht leggen en haar naam in het gastenregister schreef.
Ik heb eens meegemaakt, dat het register half verkoold uit de kluis tevoorschijn kwam.

Geïnstrueerd door de leider van het gezelschap hoe te rijden om de volgende etappe zonder brokken te bereiken, ging het gezelschap, met uitzondering van een aantal Belgische vrienden en mevrouw Nierman, die andere verplichtingen had, op weg naar Leuven.
Aldaar aangekomen stond de directie van de Philips vestiging reeds te wachten om ons te verwelkomen.
Het was een lust voor de oude ogen opnieuw te aanschouwen hoe, jaar in jaar uit, deze Philips vestiging altijd weer prachtige bloemen legt op de graven van onze jongens die daar begraven liggen.
Het waren weer grote witte bijzonder mooie chrysanten. Na de kranslegging werd het gezelschap uitgenodigd in de kantine van Philips een "opkikkertje" te nuttigen.
Naast de Philips directie waren ook de burgemeester en een schepen aanwezig.
In gesloten kolonne vertrok het gezelschap daarna naar de begraafplaats Evere bij Brussel, waar onze ambassadeur, de heer Van der Klaauw met een aantal hoogwaardigheidsbeklederson op het gezelschap stond te wachten.
Hier was een detachement van het Garde Regiment Fuseliers Prinses Irene aanwezig, onder leiding van de 1e Luitenant Buddingh, met een hoornblazer die de "Last Post" blies. Er werd een minuut stilte in acht genomen.
De heren Van der Klaauw en Roet legden een prachtige krans bij het monument van de gevallenen, waarna het gezelschap bloemen legde op de graven van de aldaar begraven nederlanders van de land en luchtmacht.
Ten slotte brachten de heren Van der Klaauw, Roet en Buddingh een eregroet.
Na toespraken van de ambassadeur en de heer Roet ging het gezelschap op weg naar Brussel, waar de heer en mevrouw Van der Klaauw hun residentie hebben.

Na een zeer hartelijke verwelkoming – met een drankje, werd het gezelschap uitgenodigd voor een heerlijke, warme lunch, welke door eenieder ten zeerste werd gewaardeerd.
(Mevrouw vertelde mij dat de tomaten, gebruikt voor het bereiden van de tomatensoep, afkomstig waren uit eigen moestuin).

Aan het einde van deze ontvangst hield de ambassadeur opnieuw een toespraak, waarin hij met nadruk toezegde, ervoor te zullen zorgen dat de kranslegging altijd voortgang zal vinden, zij het misschien op een tijdstip dat aansluit op de herdenkingen van de gevallenen in Nederland.
Voortaan, aldus de spreker, zal de kranslegging in Brussel door de Ambassadeur worden verricht en te Leopoldsburg door de Consul Generaal.
Over Leuven is niets gezegd, hetgeen impliceert dat de Philips-vestiging aldaar deze taak op de oude voet zal voortzetten.

Tot slot bracht de 1e Luitenant Buddingh, als commandant van het deelnemende datachement, en hij wist zich de tolk van de aanwezige jongere generatie, eerbiedig hulde aan alle wapenbroeders, die hun leven hadden opgeofferd voor de vrijheid welke zij thans genieten.

Kranslegging bij oorlogsmonument te Leopoldsburg door de burgemeester en mevrouw Aldegonda Nierman. Links staan de vaandeldragers van de Belgische Oudstrijders.

De graventocht waaraan, gedurende de laatste veertig jaren, vele van de in Nederland en België woonachtige leden van onze vereniging van oud-strijders hebben deelgenomen, zijn thans ten einde.
Een woord van dank aan het adres van de in België woonachtige vrienden en vriendinnen, voor het vele werk dat zij hebben verzet, om de tocht ieder jaar mogelijk te maken, is hier op zijn plaats.
Aan de heer F. Swaap, die ons met zijn echtgenote vaak heeft uitgenodigd bij hem thuis de lunch te gebruiken werd het kruis van verdienste van de N.B.O.S. verleend. Dank ook aan de steeds weer leuke dames die de spijzen verzorgden en zodoende de innerlijke mens van de deelnemers in staat stelde, de tocht naar huis, welgevoed aan te vangen. Het was altijd een prettige sfeer en het deed ons goed tussen deze Belgische vrienden en vriendinnen te mogen vertoeven.
Het was dan wel de laatste graventocht, maar beslist niet de laatste vriendentocht naar België.

H.J. Davis
met dank aan V. Pappenheim, B. Sanders en G. Parel

Engelse pagina

On my return to London in 1945 I tried to maintain some sort of contact with members of the Prinses Irene Brigade who I knew lived here, but it was not until 1953 that I first learned of the existence of the Vereniging van Oudstrijders.

This came about by chance whilst on holiday in Holland when I happend to meet Hugo Nijkerk in a hotel in Noordwijk. It seems that he had attended a re-union, and that if I was interested should contact Mrs de Ruyter van Steveninck in The Hague. I wrote and she sent me a list of names and addresses of known members living in England, together with information of the Vereniging and its aims. In due course I sent out a circular letter to all the names I had, explaining the position, and was pleased to receive an enthusiastic response, and so encouraged further, it was now necessary to arrange a meeting.

With the help of Bert Leenslag, a letter went out asking all those interested to attend a meeting in a hotel in London, this was I believe in 1954 and as far as I can remember, some ten were present. By the end of the evening I had been able to gather further information regarding others living in England, and later with more lists from Holland plus some research via the telephone books, eventually had about 40 names, amongst them being: J. Amand, J. Abrahamson, F. van Aggelen, C. Bakker, K. Bohemen, C. Cohen, D. Doeser, J.C. v. Gelder, D. Gerritse, T. le Fevre, H. v. Hulst, J. Hermsen, G. Immink, A.M. Jansen, P.D.E. Janssens, J. Koekoek, B. de Koning, G. Leloux, W. le Noble, J. Luttmer, A. Lierens, H. Lindhout, A. Leenslag, G. Nell, F. v. Pelt, J.N. v. Pelt, B.A. Piets, J.T. Polak, C. Schoemaker, H.A. Schaafsma, H. Slagter, W. Smit, M. Walkers , K. de Vries, D. Vettewinkel, D. Vanderkar.

At that time I made frequent trips to Holland, and whenever possible visited Mrs de Ruyter v. Steveninck to discuss further plans and to keep me informed of future developments. She also passed the circulars from Holland with the details of the annual re-unions, and these in turn I posted on to the members here, so that eventually we were able each year to arrange a party to attend the re-unions in Holland.

Besides this, again with the assistance of Bert Leenslag, we held our own meetings in London each year and at one function sat down to a diner with some 25 present. After that we regularly hired a private room in a hotel in London to meet and exchange stories over a few drinks.

Over the years however the numbers present have fallen, due to several having passed away, and in many cases to advancing years, but nevertheless we still manage to get together each year and hope to carry one for many more.

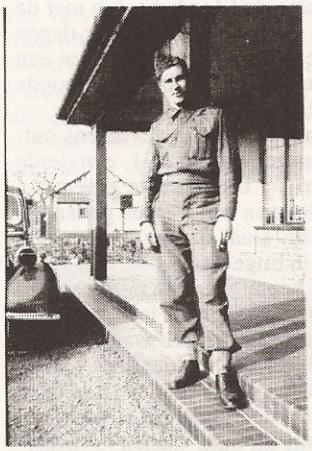
H.J. Jansen

Dear sir,

Thank you for sending me the very intresting papers, which my son and I like to read.
I have been wanting to write to you for sometime. As I feel sure you do not know that my dear husband, Sgt. Cornelis Spierenburg, passed away Christmas 1983. After a short, but very serious operation.
I contacted people in Congleton at that time. I was under the impression that they were letting some of his old friends in the Brigade know, but unfortunately I did not think this happend, as I have never heard from anyone.
Cor as a truly lovable man, liked by everyone, had many friends and he interested many with his war time experiences.
I have two full albums of pictures taken in the army and I have enclosed just three which I thought might be of interest to you, one of Cor, one of Jan Boss and one taken with Wim Hoffman. I think the year was 1941 and possibly in Congleton.

Cor Spierenburg en Wim Hoffman

Cor Spierenburg

Jan Boss

I hope that now, may be a few of Cor's old and dear friends might be told. Until now it has hurth me that I have not been able to contact anyone, as I thought it had been done for me.

Yours sincerely,
Billie Spierenburg

NEDERLANDSE VERENIGING IN CONGLETON

Reunion Subcommittee:

(NAME)	(TEL. NO)
Mr. R. Gelens,	0260.273605
Mr. C. Smit,	0260.276742
Mr. J. Keizer,	0260.273445
Mr. A. Fousert, (Chairman)	0260.276773
Mr. A. Johnston,(Secretary)	0260.271705

Reunion Subcommittee,
Veterans Association of the
Royal Netherlands Prinses
Irene Brigade,
26, Leamington Road,
CONGLETON,
Cheshire, CW12 4PE,
England..

25th October 1985

To: FELLOW MEMBERS OF THE VETERANS ASSOCIATION

CONGLETON REUNION 1986

Following the inclusion in the last edition of the "Vaandeldrager" of our letter, when it was requested that members express their interest in attending a 1986 Reunion in Congleton by completing the cut-off return slip, I must now report that the response has been disappointing. There was a total of 22 responses received, comprised of 13 from the Netherlands and 9 from the United Kingdom.

The Reunion subcommittee had determined that a criterion of a minimum of 50 responses would apply before it could be considered worthwhile deciding in favour of going ahead with a Congleton Reunion. In view of the small response it is not considered possible to guarantee that there would be sufficient attendance to make an interesting and successful occasion, and to cover the costs of the necessary facilities and services. Accordingly, and with regret, I must inform you that the proposals to hold such a Reunion are to be abandoned.

Where it is the case that Members have sent a deposit towards the cost of the proposed functions, this will of course be returned over the next week or two.

Yours faithfully,
Secretary for the Reunion Subcommittee,

A. M. Johnston.

Hoe een monument tot stand kwam.

Helaas is onder het bovenstaande artikel de naam van de schrijver weggevallen. Dit artikel en onderstaande zijn van dezelfde hand n.l. Siem de Waal uit Zuid Afrika.

Nu iets over het 7e contingent.
Er waren zeer veel goede vrienden en kennissen van ons bij. Zelfs mijn eerste patroon, Piet Blokker en mijn collega waar ik mee samenwerkte, Ouwdejans. Ik weet niet in hoeverre "documentatie" in Pretoria kan helpen, maar in november '42 is het schip met de nederlandse militairen en een aantal dienstweigeraars vier dagen vanaf Engeland in vliegend stormweer getorpedeerd. Alleen een deel van de bemanning bracht het er levend vanaf. Daarna droogde de aanvoer uit Zuid Afrika bijna geheel op.
De oproep tot dienst was trouwens met gemengde gevoelens ontvangen, een derde van de dienstplichtigen nam dienst, een derde werd afgekeurd en 'n derde verdween . . . Deze laatste groep viel dus onder de dienstweigeraars. Enkelen van hen werden gevangen genomen en naar West Indië gestuurd. Daar namen ze tenslotte toch maar dienst, maar kwamen nooit in Engeland.
De dienstweigeraars vielen onder de bepalingen die de grondwet toelaat, dus, o.a. geen paspoort meer en binnen 13 jaar niet meer mogen binnenkomen in Nederland, enzvoort. Maar wat dacht je? Heeft men het gezicht willen redden? Ik weet het niet! Feit is echter, dat ze na de oorlog een briefje kregen van de autoriteiten in Pretoria waarin vermeld stond dat "u ongeschikt bent bevonden voor militaire dienst". Dat was het dan! En maar lachen . . . Ouwdejans zou ook met het eerste contingent mee, net als ik.
Er was echter een bepaling dat, als je vrouw zwanger was, kreeg je uitstel tot na de bevalling. We hebben het samen sterk geprobeert, Gerard Ouwdejans was de gelukkige, ondanks eelt op de ellebogen gelukte het mij niet . . . Ik ging met het eerste contingent, Gerard met het zevende . . . Hij kwam nooit aan.

Reunie 40 jaar 1 divisie "7 december"

Ter gelegenheid van het 40 jarige bestaan van de 1 Divisie "7 December" zal op 30 augustus 1986 een reunie worden gehouden.
Deze reunie is bedoeld voor oudstrijders van de zgn. "7 December Divisie". Ook oud-leden van de Staf 1 Divisie "7 December" zijn welkom. Een nieuwsbrief waarin informtie staat over deze reunie is inmiddels naar 11.000 adressen verzonden.
Daarbij werd gebruik gemaakt van het huidige beschikbare, wellicht niet geheel actuele adressenbestand.
Indien U *geen* nieuwsbrief heeft ontvangen en in aanmerking komt om de reunie bij te wonen, wordt U verzocht voor nadere informatie telefonisch contact op te nemen met Staf 1 Divisie "7 December", telefoon 085-457311 toestel 2959, waarna alsnog een nieuwsbrief aan U zal worden gezonden.

Medailles

Er zijn nog enkele miniatuur-medailles van 4 – alsmede batons van 4 en 2.
Eventueel bars voor medailles van 3, 4 en 5.
Verkrijgbaar bij Netty Feldhaus van Ham
Telefoon 04244-1449

Bevrijdingsdag Eindhoven.

Aan de grote parade die op 18 september ter gelegenheid van het bevrijdingsfeest werd gehouden nam een groot aantal groepen deel, o.a. muziekkorpsen, sportverenigingen, oud militairen uit Amerika, Engeland en Nederland waaronder een detachement van oud-strijders van de voormalige Irene Brigade; Het was voor het eerst dat een detachement van de brigade in Eindhoven meemarcheerde in deze parade.
Van de ± 40 uitgenodigde leden uit Eindhoven en omgeving waren 20 man aanwezig waaronder leden uit België, Zeeland, Arnhem en Nijmegen die in de 1e grote stad aan de Corridor hun beste beentje voorzetten. Er werd door onze mannen een goede show weggegeven en ze kregen dan ook van het talrijke publiek langs de route een hartelijk applaus wat onze veteranen zeer goed deed en hen nog meer recht-op deed lopen.
Al met al hebben ze onze vereniging weer hoog gehouden en menigeen van de mannen was ook zelf onder de indruk van al het gebeuren.

Rob Lourenz

Op 7 november werd te Veldhoven onder zeer grote belangstelling, ter nagedachtenis van ons overleden lid Gerard van Hees een kerkdienst gehouden waarna hij door zijn vrienden van de Irene Brigade naar zijn laatste rustplaats werd gedragen. Nadat de parochiegeestelijke op het kerkhof nog een laatste woord aan Gerard wijdde werd ook namens onze vereniging het woord gevoerd door Bob Laurenz, die de familie, ook namens het bestuur van de vereniging, in deze moeilijke dagen kracht en sterkte toewenste.

Namens de vereniging werd een bloemstuk gelegd.

De reunie van Jon Cnossen

Het heeft 40 jaar geduurt voor Jon Cnossen "zijn" mannen bij elkaar kreeg, maar op 2 oktober j.l. is het hem dan toch gelukt.
Hij liep er al jaren mee zoals hij mij liet weten, maar er was nog een missing person, zijn toenmalige korporaal Harrie Selten.
Jon had niet de bedoeling om in september weer de reis te maken van Amerika naar Nederland, doch toen Enk Feldhaus van Ham hem liet weten dat Selten door hem was opgespoord nam hij het besluit spoorslags te boeken voor Holland.
2 Oktober was het dan zo ver, Jon had ze uitgenodigd op de koffie in Hotel v.d. Valk in Nuland.
Er is heel wat afgepraat daar door die negen oude makkers. Na de koffie bezochten ze ook nog het slagveld te Hedel.
Eerst de plaats in Herp aan de dijk waar ze de bewaking hadden t.o. de Duitsers, later de boerderij De Woerd waar ze hevige gevechten leverden en waar Jon Cnossen de in zijn hals geschoten Lard van der Geyn uit de vuurlinie sleepte en deze zodoende het leven redde.
Ook werd nog even een bezoek gebracht aan het monument te Hedel waarna Jon de mannen uitnodigde voor de lunch in 't Veerhuis te Ammerzoden. Het was voor hen allen een bijzonder geslaagde dag.

M. v. H.

Brigadaria

Guurt van der Tas, D. Ed.

Als je 't niet lust,
smeer 't maar in je haar!

Vele oudgedienden zullen zich stellig deze verrukkelijke tafelspreuk herinneren. Zelf heb ik me er nooit aan kunnen bezondigen: het was zogezegd niet bepaald mijn stijl. Toch hebben we er dikwijls om moeten gnuiven. Dat wel. En met "we" bedoel ik beslist niet 'n vorm van pluralis majestatis, zoals "Wij" in staatsstukken. Dat niet. In dit geval wil "we" alleen maar zeggen: wanneer je op dat moment in gezelschap van Lex was. Want dan kwàm er iets. Altijd!

Gelukkig is hij nog steeds bij ons. Vrij gezond. Af en toe een lekkende Achillespees en 'n piep in de borst: "Oh, Danny Boy, the pipes are calling . . .". Maar wat: the show goes on. Hoe druk ook, altoos tijd voor een geintje. Tussen alle grapjes door 'n pracht van een zaak in de Adderleystraat, Kaapstad. Vlak bij het Parlement nog wel. Handel in Perzische tapijten, al komen al die kleden heus niet alleen uit Iran. Boven de ingang 'n groot bord: ALEXANDER JOLES. Op een wijze dat er trots uit blijkt, wijs ik al mijn gasten op dat bord: "hij was mijn allerbeste wapenbroeder!"

In het donker zijn alle katjes grauw

Betrekkelijk kort na de aankomst in Wrottesley Park van òns contingent, het negende uit Zuid Afrika, werden we aan een heel dwaas gedoe blootgesteld, 'n zogenaamde nachtoefening. Ik geloof niet dat er iemand was, officieren inbegrepen, die iets van dié oefening heeft begrepen. Op een of andere manier waren er twee partijen, die 't moesten uitvechten. Maar wàt, dat was zo helder als koffiedik. Het geheel maakte op mij de indruk van zoals we vroeger op 'n Zaterdagmiddag Indiaantje speelden. 'k Herinner me nog een officier, die heel erg stonk.
Dat was niet uit krijgsangst. Volgens de wetten van de natuur kan van vrees – allerellendigst genoeg – plotseling alles gaan lekken. Daar hoef je helemaal niet 'n officier voor te zijn. Hier was het een kwestie van: de arme man was gevangen. Soort krijgsgevangen. Vanwege de duisternis wist hij niet eens door welke partij. Om het succes te vieren hadden de onverlaten hun prooi eens flink door een massale koeiehoop gesleurd en gelijk de essetee in zijn haar gesmeerd. Ik dacht meteen: ik ben geen held, maar dàt zou ik niet durven . . .

Guurt van der Tas, D. Ed.
aan de speeltafel van het
stadsorgel van Pretoria
(één van de grootste orgels
op het zuidelijk halfrond!)

Het was nog steeds pikkedonker toen het bericht dat de oefening voltooid was en dat we gewonnen hadden, met gejuich ontvangen werd. Vóór ons vertrek terug naar het kamp zouden we evenwel getracteerd worden op brood en warme koffie. De koffie was gauw gevonden, maar waar was 't brood? "In de wagen van Joles" werd er geschreeuwd. Alles goed en wèl, maar waar was die "wagen van Joles"? En wie was die Joles?

Het duurde een tijd voor ze 'm gevonden hadden. Uit een strategisch oogpunt gezien, was de betrokken vrachtwagen, weg van het krijgsgewoel, heel tactisch tegen een bosje aan geparkeerd. 'n Nijdige sergeant rukte op vijandige wijze het zeil weg en . . . daar lag de proviandchauffeur zeer comfortabel weggedoken in een luukse slaapzak, vanzelfsprekend zonder schoenen, zelfs zonder uniform.

Eerst was er een bitsig twistgesprek. Joles won. Volgens hem, "of de sergeant dat nog niet wist", was er een algemeen-erkende, althans in de geallieerde krijgsmachten, bepaling dat elke chauffeur recht had op een behoorlijke nachtrust, zelfs in pyama. Ga daar maar eens tegen in. De beste sergeant zal zich met zo 'n kluitje in 't riet laten sturen. Nochtans: wordt in zo 'n toestand maar eens op minder vriendelijke wijze aangezegd om voor een "Joles"-schreeuwende menigte in een theekist te duiken en aan elk en een iegelijk zijn sneetje te presenteren. Intussen nog aankleden ook. En 'n zaklantaren hanteren. Zoiets vereist oefening. Elke keer 'n knoopje van de gulp en dan weer een sneetje – pas wakker; dat valt niet mee.

"Wanneer de olifant trompettert, verstomt het hele oerwoud" . . . De olifant in dit geval was de weledel, maar gestrenge majoor Galle. "Jóles!" brulde hij boven alles uit. Hij had namelijk, zoals het

enige majoor betaamt, waargenomen dat in die potsierlijke opvoering de zaklantaren een ogenblik naar boven was gericht: uiterst onverantwoordelijk en, al was 't onder het zeil, hoogst gevaarlijk vanwege de vijandelijke vliegtuigen (die er op dat moment nog niet waren). Heel beleefd kwam het antwoord: " Wie staat dáár nu weer te Jolussen?" De majoor werd er bepaald gallig van. Op 't nippertje Galvinistisch-veroorloofd vloekte hij: "Ben je nou helemaal bedonderd!", waarop onze held-van-de-nacht op minzame toon: "Ik ben in 't geheel niet bedonderd, of spreek ik soms met 'n meerdere?" . . . Joles won alweer.
Ik dacht meteen: dié moet ik hebben. Gehàd heb ik 'm; en hoé!

Naald in een hooimijt

Het viel werkelijk niet mee tussen al die clowns van ons circus 'n man op te sporen, desnoods aan te houden, waarvan een van mijn protestantse aalmoezenieren (vanwege zijn functie en rang, edoch met 'n tikkeltje eerbiedige ironie gewoonweg "kletsmajoor" genoemd) later in alle ernst, hand-op-de-Bijbel verklaarde dat hij in de trein van Colchester naar Dovercourt een soldaat ontmoet had: "Waarlijk een Israëliet in welken geen bedrog is" . . . Precies wat Jezus zei, toen Hij ene Nathanaël ontmoette; lees maar: Evangelie van Johannes 1 : 47.

Na langen tijd en aanhoudende speurtocht was het geluk ten laatste aan mijn kant. Heel toevallig kwam ik tijdens een maaltijd tegenover twee gesticulerende mannen-in-druk-gesprek te zitten. De een noemde de ander Milhado en even later hoorde ik de ander de een – nota bene – Joles noemen!

't Zat er niet in mij in het nogal pikante gesprek te mengen, maar ik wist nu ten minste hoe de jolige Joles er overdag uitzag en dat was voorlopig voldoende. 't Gaf me zo 'n gevoel van: Zijt g' in nood gezeten, spreek met Lex en 't komt in orde.

Voor we de tafel verlieten, kwam de corvéër al met een emmer om grote hoeveelheden versmade voedsel bijeen te garen. Zeker gedachtig aan de honger op het Vasteland werd de opmerking gemaakt: "Moet je toch eens zien wat er allemaal weggegooid wordt – schande!", waarop de "sigaar": "Schande? Niks hoor! 't Gaat allemaal naar de varkens en dan zien we 't terug in de vorm van ham en dat is véél lekkerder!"

Zoiets kan je een spekjood zeggen . . .

De kleine lord

Praat van ham – m'n ene schoen knelde en de fourier wou niet ruilen: "Ga maar naar kamer zoveel in barak zoveel". Op weg naar het aanbevolen adres las ik ergens op 'n kantoordeur:

Luitenant Van L. Getikt
INTELLIGENT OFFICER

Was het bij wijze van uitzondering? . . .

Op de deur van mijn bestemming stond:

Private Zonderling
VOETMAARSCHALK

De neef bleek uit Canada gekomen, waar hij bij een enorme slagerij, afdeling varkenspoten zijn dagelijks brood verdiend had. Omdat hij vanwege zijn platvoeten nooit in de pas kon blijven, zat hij nu maar heel paslijk in dit kantoortje: "Of hij iets voor mij kon doen?" Eerst was ik nog bang dat hij 'n stuk van mijn voet zou afhakken om in die schoen te passen, maar het viel nogal mee. De schalk had inderdaad een apparaat waarop hij de schoén behandelde en in 'n wek zat het laarsje als gegoten, krek 'n Timtur!

Onderweg terug naar m'n afdeling schoot me nog een oud-Haags grapje te binnen – dame aan de telefoon:
– Slager, heb je varkenspoten?
– Zeker, mevrouw!
– O wat zal dat enig staan onderaan je broekspijpen . . .

Zo'n schoen gaf echt lust tot wandelen; de eerste de beste Zaterdagmiddag. Aan de grens van ons kamp sprong ik een hek over – een pracht van een landgoed! Wist ìk dat 't niet mocht? Officieren wèl, te weten hoofdofficieren, "Máár tòch!" zei de rasechte brigadier in zo 'n geval.

Al gauw kwam er een oud mannetje op me afsjokken, 'n soort boswachter met een petje op. Aan mijn uniform zag hij dat ik een van de "ferme jongens, stoere knapen, welgeschapen en van zessen klaar" was. "Hoe ik er ingekomen was?" vroeg hij. Ik dacht dat hij de Brigade bedoelde en antwoordde fier:
– Vanuit Zuid-Afrika!
– Je mag hier eigenlijk niet zijn.
– Ja dat vind ik ook, maar ik ben er toch! Ellendig genoeg . . .
Hier begon hij een beetje te stotteren. Hij prevelde iets over teruggaan, waarop ik hem geestdriftig bij de schouders vatte met de woorden: "Ik wens, ik kòn!"

'k Vond 't allemaal erg sympathiek van hem: hier had je nou een vent die echt fijn aanvoelde. En dat voor zo 'n eenvoudige boswachter. Het vergeleek goed met Van Barneveld van Raaphorst en Terhorst, de kroondomeinen bij Wassenaar, waar ik dikwijls op bezoek geweest was. Met een stevige handdruk bedankte ik het manusje hartelijk, waarna ik even gemoedelijk verder wandelde. Toen ik verderop nog eens omdraaide, stond hij nog daar z'n kop te schudden . . . wat zou hij gedacht hebben?
Mijn gedachten waren meer bij wat er gisteren gebeurd was. Op het dienstenrooster-van-de-week had gestaan: Vrijdagmiddag Lezing Majoor Galle. Vol verwachting had 't hart geklopt: zou het mijn leraar-Nederlands van 't Gymnasium-Kampen zijn? Zowaar, het wàs! Toen hij na zijn betoog de zaal ruimde, vloog ik hem achterna: "Majoor, majoor!" Hij draaide zich om: "Ja, wat wou je?" Zoals het enige onverstoorbare officier behaagt, keek hij mij blijkbaar overdwars aan – heel gek!
– Ik wou dat U even naar me keek . . .
– Jôh, jíj hier? Wanneer ben je hier gekomen en waarvandaan?

En zo werd er een afspraak gemaakt om Zondagmiddag om 2 uur op de deur van kamer zoveel in barak zoveel te kloppen.

De majoor stond al klaar met een mooie hoed op: 'n soort theemuts: zwart van buiten en rood in de vouwen. 't Leek wel en beetje op het achterend van een koe uit Friesland, maar dat mocht niet hinderen. Vooral niet voor een wandeling op een zondagmiddag.

Het was een heel weerzien, na meer dan tien jaar, dat ik bij hem in de klas zat te suffen. Hij wou van alles weten, maar vond het kenlijk niet leuk te vernemen dat ik intussen ook een leraar M.O., dus 'n collega van hem geworden was . . .

Al pratende waren we bij de hoofdingang van het kamp gekomen. Daar stond 'n groot bord: GO SLOW CAMP – wat 'n reputatie!
De wacht presenteerde 't geweer. Dat had ik vroeger ook wel eens gedaan. Als Jagertje in de Harskamp. 't Was echt leuk om dat nu eens van de andere kant te bekijken en die jongen deed het zo aardig alsof hij mij een "houten beentje" (Woodbine-cigaret) presenteerde. En omdat ik, hoffelijk als altijd, dan óók met 'n "kubeleefd" de hand naar de pet zou gebracht hebben, salueerde ik nu ook maar, heel minzaam . . .
De majoor wou er nog iets van zeggen, maar ik viel hem in de rede met: "Onthoudt U nog dat we eens zo 'n heerlijke fietstocht op Walcheren gemaakt hebben, samen met Els en Gonda?"

In plaats van rechts-naar-Wolverhampton waren we intussen naar links gedraaid; dat was fijn, want dáár was ik nog niet geweest. Gelukkig had ik een paar Kamper uien, waarop ik de majoor kon tracteren; onder andere die van die ondeugende studenten die het bordje op de deur van professor Lindeboom verwisseld hadden met een bordje uit het plantsoen Kamferboom – ha-ha-ha!

Een eind verderop draaiden we bij een monumentale ingang links; ik dacht: alweer zo 'n mooi landgoed. Maar al gauw zag ik dat 't hetzelfde domein van gisteren was. En daar liep dat aardige boswachtertje ook weer. Ik was juist een verhaal begonnen van twee bemoeizieke oude tantes in Kampen, toen de majoor de opmerking maakte: "Daar gaat Lord Wrottesley". Ik keek even rond of er misschien nog iemand anders was dan mijn boswachter, maar ik zag niemand, dus liet ik ook niets merken en – al naderende – vertelde ik hoe guitige studenten een dwergje gevonden hadden, bereid om voor zegge één gulden in een matrozenpakje op een bank in het plantsoen te gaan zitten, waar die tantes 's middags altijd gingen wandelen . . . Hier werd mijn verhaal onderbroken door de ontmoeting met de lord, die ik dacht een boswachter te zijn. Hij bleek de majoor te kennen. Op zijn beurt wou de majoor mij aan Lord Wrottesley voorstellen, maar die zei: "Laat maar. Ik ken hem, mijn vriend uit Zuid-Afrika! . . ." En zo wandelden we weer verder en omdat de majoor toch zo graag eerst wou weten hoe 't afliep met dat matroosje vergat hij later helemaal te vragen, hoe dat nou mogelijk was dat hij me niet aan die kleine lord hoefde voor te stellen . . . De dames zeiden nog: "Kijkes, wat een schattig jochie zit daar!" en toen begon 't ventje erg te huilen en bij deernisvolle navraag moest hij "zo nodig een plasje". Dat was echt iets voor de tantes: ze zouden hem wel gauw even helpen. Toen ze in dat proces iets vonden, wat ze niet verwacht hadden, vroegen ze: "Maar hoe oud ben je dan?", waarop het manneken erbarmelijk snikte: "Vijf-en-dertig!" – rare dingen dat er in Kampen gebeurden! . . .

Met de high tea waren we weer terug in het kamp, maar die thee mochten we niet samen genieten, vanwege de apartheidswetten in het Nederlandse leger, die op welhaast barbaarse wijze gehandhaafd werden. Bepaald een kniesoor die daarover valt . . . Ofschoon het wel botste met de meest basiese beginselen van menselijke waardigheid. Maar wat: weergalmde de Harskamp destijds al niet van de roerende soldatenpsalm:

> Wie zijn vader heeft vermoord
> zijn moeder heeft vergeven
> die is nog veel te goed
> voor het soldatenleven

en was het sedertdien aanmerkelijk beter geworden?

Professionele insubordinatie

Voor een plezierreiziger is er in Wales heelwat aardigs te zien: neem alleen maar dat vriendelijke stadje Holyhead op het eiland Anglesey. Voor een soldaat daarentegen is het niet wat je noemt: om met een mitrailleuse op je schouder de berg Snowdon te bestijgen – voor één die in de Schepping gelooft: ik ben ervan overtuigd dat die berg niet daarvoor geschapen is. En dan nog onderweg-naar-boven geregeld met scherp beschoten te worden (de Boeren hebben genoeg ondervonden hoe gemeen die Engelsen kunnen vuren . . .).

Geen wonder dat er rugklachten kwamen. Southstack, ons kamp nabij de vuurtoren van Anglesey, werd eens per week door een kamparts van Wrottesley Park bezocht. Als opgeleide masseur had ik wel eens hier en daar bij vrienden pijnen verlicht, maar nu werd het een ambtelijke opdracht. In alle bescheidenheid meende ik dat ik daarvoor een rang moest hebben: of een soldaat op zijn zolen staat of op zijn rug ligt, "draaiom!" is een bevel. Die vlieger ging niet op. Toen was het een kwestie van waar en wanneer; een behandelkamer was er niet, dus dan maar op het bed van de patiënt en na de dienst in de tijd-niet-op-het-rooster.

Zekere gevallen komen niet voor massage in aanmerking. Het mag niet eens. Geleerd gezegd: contra-indicaties. Op grond daarvan was 't gebiedend soldaat Worms niet verder te behandelen. En 'n ruzie met de luitenant: of ik wel degelijk besefte dat ik levenslang naar Schotland gestuurd kon worden, enz.
Al die dreigementen hielpen niets: ik hield voet bij stuk.
– Eerst maar zien wat de dokter zegt wanneer hij ons kamp weer bezoekt.

De doktor trok zijn schouders op alsof ik van lorretje gepikt was. Worms werd op aspirine getracteerd, maar hoefde – op mijn aanbeveling – toch niet meer aan die zware oefeningen deel te nemen. En zo werden we nagewuifd door Worms-met-de-zere-rug, het aardappelmesje in de knuist. Wij op een nachtoefening in de dreven van Wales, op bergen en in dalen, oefeningen gevolg door en ontbijt-in-het-duister . . .

> Bij een van die gelegenheden moest een Engelse generaal toch eens even komen inspecteren wat die Hollanders uitvoerden. Hij vroeg onze kolonel waarmee we gevoerd werden, waarop deze antwoordde: "I think the boys eat 'pèp' now".
>
> Praat van pep: het was wel dezelfde kolonel, maar of het dezelfde Engelse generaal was – wie zal het zeggen? Kampinspectie. Bij de wacht moest het geweer natuurlijk weer gepresenteerd worden. De welgeschapen jongen die dat moest doen, was uit Canada gekomen. Sprak geen woord Nederlands. Maar presenteren kon hij. Dat wèl. En dat deed hij zó aardig, dat de generaal hem daarvoor wilde prijzen. Dat had de arme jongen niet verwacht. Van pure verlegenheid kon hij er, vooral vanachter dat geweer, geen woord uitbrengen. Gelukkig kwam de kolonel hem te hulp met: "I think he is too decent to speak English!" . . .

En wat van mijn vriendje Worms? Later, in een tentenkamp werd het steeds erger. Elke keer drong ik erop aan dat hij zich 's ochtends vroeg op het ziekenrapport moest melden. Elke keer kwam hij maar weer terug met een paar aspirientjes. Eens had hij geluk: er was toevallig een Engelse medische inspecteur. 'n Hoge Piet. Worms had zijn tabletjes al in de hand, toen die generaal de dienstdoende dokter vroeg om die patiënt terug te roepen. Na een kortstondig onderzoek was het meteen "haast-je, rep-je" geblazen. Gauw die paar persoonlijke spulletjes inpakken, gauw in de ziekenauto, gauw in een ziekenhuis opgenomen.

De kameraden hadden Worms niet meer gezien. In het najaar, tijdens een paar dagen verlof in Londen heb ik hem 'n keer bezocht. Met een mandje appelen. Of hij die allemaal opgegeten heeft? . . . Kort daarna is hij overleden. Al de aspirientjes ten spijt. In het Rode Kruis Hospitaal. Eenzaam een verlaten. Ver van het bronsgroen eikenhout van Limburgs dierbaar oord, waarnaar hij zó verlangde . . . De gelatenheid sierde hem, zo 'n goeierd . . .

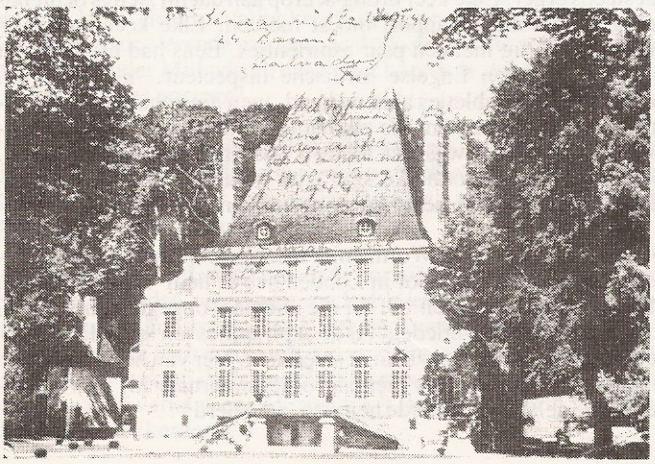
Het Prinses Irene Brigade museum te Schalkhaar.

Zoals bekend bij ons allen is in de kazerne te Schalkhaar een museum ondergebracht betrekking hebbende op onze brigade.
De ruimte welke thans beschikbaar is is te klein om alles overzichtelijk uit te stallen, maar er wordt thans gewerkt deze ruimte met ruim 100 % uit te breidden.
Om het geheel in te richten wordt bij deze een oproep gedaan om hulp van enkele mensen daarbij te assisteren.
U kunt zich daaarvoor melden bij de overste Van Leeuwen tel. 05700-92911 (centrale der Westenberg kazerne). Ook wordt een beroep gedaan op ons allen, indien wij nog "spulletjes" hebben uit de diensttijd deze af te staan aan het museum, dit kan van alles zijn, van paybook, foto's, borstels, uniformen of uniformstukken, kortom: alles betreffende de brigade.
Het zou jammer zijn als dit in partikuliere handen zou komen en zodoende onttrokken aan de gemeenschap.
Het bestuur.

Het vergeten onderdeel

door P.J.H. Gelissen

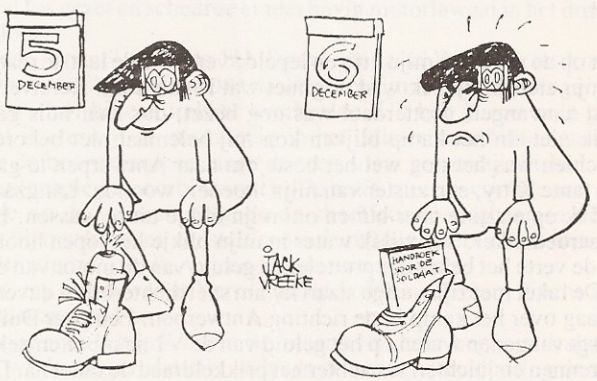
Er worden de laatste jaren nogal wat boeken geschreven over de Prinses Irene brigade. Nu heb ik twee van die boeken gelezen, van Hanny S.R. Meijler en van Theo de Kort.
Naar mijn mening is dat er maar wat lukraak geschreven wordt waardoor er fouten gemaakt worden, want bijv. in het boek van Theo de Kort kom ik mezelf tegen in een verhaal waar niets van klopt, maar daarop kom ik later terug.
Nu we "De Vaandeldrager" hebben is het voor iedereen mogelijk geworden iets te schrijven, hetgeen mij de mogelijkheid geeft een korte bijdrage te leveren over een vergeten onderdeel van de brigade.
Tijdens mijn verblijf in Engeland was ik lid van het muziekkorps van de brigade (daar kan ik ook een heel boek over schrijven), en dat muziekkorps werd in zijn geheel opgeleid tot personeel van de geneeskundige dienst, ook wel "hospikken" genaamd.
Mij en mijn collega Claessen vielen de eer te beurt om ingedeeld te worden bij dit vergeten onderdeel van de brigade.
Ja, een eer om met zulke mannen om te gaan; Het was een geweldig onderdeel, een prachtige eenheid, ze waren 16 man sterk en niet bevreesd voor tien maal zoveel Duitsers ik spreek nu over "De mannen uit het vreemdelingen legioen"!

Wij embarkeerden in Courseulles (zie foto) en vandaar naar Cresserons. Op 12 augustus werden we ingezet bij een boerderij te Bréville. Wij hadden onze putjes vóór en de besprekingen, uitdelen van eten etc. geschiedde onder de poort van de boerderij. Ik vergat nog te vermelden dat we van het IIIe unit waren.
Tijdens ons verblijf op deze boerderij waren deze mannen er zelden of nooit, want ze waren steeds op patrouille zelfs tot ín de duitse stellingen en tijdens een van deze patrouilles hebben ze een van hun kameraden, de vrijwillig-dienstplichtige soldaat N. den Breejen verloren, (15-08-'44).
We hebben hem 's nachts uit het voorterrein moeten weghalen onder begeleiding van enkele van zijn kameraden.
De omstandigheden waaronder we daar hebben moeten leven is reeds in verschillende boeken beschreven, het was in ieder geval verschrikkelijk.
Het werd niet voor niets "Hell fire corner" genoemd.
Wij waren maar al te blij toen we vernamen dat we spoedig zouden oprukken en op 16 augustus kwam de order dat we ons 's nachts moesten verzamelen en vroeg in de morgen van de 17e vertrokken we met een omsingelde beweging om het voorterrein oftewel niemandsland.
Dat niemandsland was ongeveer 1 à 2 km breed en de afstand tussen ons en de duitse vijand was zo ongeveer 250 tot 500 m. en het zat er vol met mijnen en booby-traps.
Deze strategie was echter niet naar de wens van deze mannen en onder leiding van de sergeant Bauch gingen deze mannen recht toerecht aan, dwars door het mijnenveld met Claessen en ondergetekende als hospikken. Ieder had de opdracht in de voetstappen van zijn voorganger te blijven lopen, want als er een 'n foutje zou maken was het vlug met ons afgelopen. Toen het begon te dagen konden we de voelsprieten van de mijnen en booby-traps in het gras zien zitten en wij, de hospikken, mochten de draagbaar welke wij bij ons hadden onder geen enkel beding neerleggen. Hede ten dage is het voor mij nog steeds een raadsel hoe ons dat gelukt is.
Aangekomen op het kasteel van Béneauville werden door de mannen enkele krijgsgevangenen gemaakt waaronder er een was welke zwaargewond was aan bovenarm en schouder en die we netjes hebben verbonden. Dit was mijn eerste persoonlijke confrontatie met de duitsers. Claessen en ik zijn beide Limburgers en spraken, terwijl wij die duitser verzorgden dan ook Limburgs tegen elkaar. Die duitser verwachtte al niet dat hij zo netjes verpleegd zou worden en was nog verbouwereerder toen hij ons hoorde praten. Terwijl hij ons aanstaarde zei hij: "Sie sind keine tommies", waarop Claessen heel lakoniek antwoorde, "man wij zijn Limburgse Hollanders".
Nadat de gewonden en gevangenen waren afgevoerd hebben wij onze eerste hulppost ingericht onder de trap van het kasteel. Daar was een grote kelder waarin we enkele grote vaten lekkere wijn ontdekten.
In de loop van de dag arriveerden ook de Engelse commando's, ze waren zeer verrast dat wij er reeds waren en zeiden dat de "dutch" hun voorgeweest waren maar dat ze het goed wilden maken tegenover ons onderdeel dus gingen ze hun morteren opstellen op de oprijlaan van het kasteel.
Sergeant Bauch verwachtte daardoor vuur van de duitsers en dirigeerde ons zoveel mogelijk naar binnen en zijn vermoeden werd al gauw werkelijkheid, binnen de kortste tijd waren wij volop in actie met het assisteren van de Engelse hospikken bij de verzorging van hun doden en gewonden. Misschien zullen enkelen van ons dit kasteel nog wel herinneren. (foto)
Na een dag of drie rukten we op naar Pont-Leveque en bevrijdden Pont-Audemer. Na weer enkele dagen rust te hebben genoten verplaatsten we ons naar de rivier de Seine.
Door de opmars van de geallieerde legers en omdat de R.A.F. alle bruggen had gebombardeerd waren de Duitsers hals-over-kop de rivier overgevlucht, met achterlating van al hun materiaal o.a. auto's, motoren, vrachtwagens waarvan ze de banden hadden gebruikt om over de rivier te komen en paarden. De legerleiding zou natuurlijk graag weten hoe het er aan de andere zijde van de rivier uitzag en zond een patrouille uit. Wie waren weer zo gek dat even op te knappen? Natuurlijk weer die mannen van het vreemdelingen legioen (maar dit staat niet in het boek van Hanny Meijler). Ze staken 's nachts de rivier over en kwamen de andere nacht terug met vijf Duitse krijgsgevangenen en de nodige informatie. Om zoiets te doen moet je toch de nodige moed en lef hebben en dat hadden zij, want aan de overkant krioelde het van de moffen.
In het boek van Theo de Kort staat vermeld dat het IIIe unit hiervoor de le luit. W.A. Kampinga leverde, maar dat de mannen van het legioen het uitvoerde wordt niet vermeld.
Nadat vele leden van de brigade zich een auto of motor (en sommigen van hen zelfs een paard) hadden toegeëigend ging de opmars door Frankrijk en België tot Leuven zonder enige betekenis verder.
Tussen Leuven en Diest werd het III unit terdege onder vuur genomen door een paar achtergebleven tanks waardoor er weer enkele doden en gewonden vielen.
De veldtocht werd voortgezet naar Beringen en weer waren de 15 legionaires actief, nu beschikten zij over een carrier en waren daardoor beweeglijker.
Zij switchten over het gevechtsterrein waardoor de vijand dacht een grote troepenmacht tegenover zich te hebben.
Hospikken waren niet nodig vonden zij en daarom werden wij naar een vooruitgeschoven post geroepen waar tijdens het wisselen van de wacht in een oud schuurtje een granaat op het dak geëxplodeert was en 6 gewonden had veroorzaakt. Het transport van deze jongens was zeer moeilijk, daar we met de ambulance-wagen gedeeltelijk over een spoorlijn moesten rijden. Beringen was een zware klus en de brigade heeft mét zijn legionaires naam gemaakt.
In de nacht van 20 op 21 september gingen wij bij Borkel & Schaft (Valkenswaard) de Nederlandse grens over en via Eindhoven, Son, st. Oedenrode, Veghel, Uden en Zeeland arriveerden wij in Grave.
Wat een belevenis om na 4½ jaar weer op eigen bodem te zijn!
In Grave werden de hospikken ondergebracht in een soort toren in de oude stadswallen. Wij hebben daar veel burgers moeten verbinden welke getroffen waren door splinterbommen welke Duitse vliegtuigen afwierpen. Deze zaten in een soort containers die open sprongen en door middel van een veermechanisme kleine splintergranaten over een groot gebied verspreidden. Op 17 oktober ver-

plaatsten wij ons richting Eindhoven, om in de omgeving Best-Oirschot nieuwe stellingen in te nemen aan het Wilhelminakanaal.
Na ongeveer een week werd vertrokken naar Tilburg.
Op 25 oktober werd de aanval ingezet. We zaten aan het riviertje de Leye aan beide zijden van de weg, samen met de mannen van het legioen.
We hadden een gewonde bij ons die vervoerd moest worden. En NU komt dat verhaal uit het boek waar niets van klopt:
Het was te gevaarlijk om een ambulance naar voren te sturen, daarvoor in de plaats werd gebruik gemaakt van een carrier. De hospikken Vissers, Raaijmakers, Eisman en Gelissen zaten met hun gewonden in de sloot langs de weg.
Toen de carrier arriveerde moest deze gewonde op de carrier getild worden. Door deze maneuvre moesten Vissers en Gelissen in het schootsveld van de vijand komen. Er viel een schot en de kogel ging dwars door Vissers sigarettenkoker, ketste af op de carrier en raakte de Amerikaanse Nederlander Raaijmakers in de buik. Deze viel terug in de sloot, waarna Vissers en Gelissen bij hem bleven om hem te verbinden hetgeen onder zeer moeilijke omstandigheden ging. Eisman was inmiddels met de gewonde in de carrier teruggetrokken.
Door de hevigheid van de strijd was het niet meer mogelijk om met vervoer naar voren te komen, dus hebben Vissers én Gelissen de gewonde Raaijmakers tientallen meters door de vieze sloot teruggevoerd, hetgeen mogelijk gemaakt werd door Jan v.d. Pas , een van de 15 uit het legioen, die nog vooraan het riviertje De Leye zat en de Duitsers geregeld onder vuur hield. Na de gewonde op de eerste hulppost te hebben afgeleverd, zijn wij naar de fourier gegaan voor droge kleren en om ons van de modder te ontdoen. Vissers heeft voor deze actie het kruis van verdienste ontvangen.
Om misverstanden te voorkomen heb ik de betrokkenen met naam genoemd.
Na verschillende verschuivingen om Brabant te zuiveren van de Duitsers zijn we op 14 november vertrokken naar de Provincie Zeeland.
Onze mannen kregen tot taak de bruggen over het kanaal van Zuid-Beveland te bewaken tegen eventuele Duitse aanvallen, het was een belangrijke verbinding voor Zeeland.
We werden allen ingedeeld in Schore; Wij als hospikken werden ingekwartierd bij de fam. Van Koeveringe, waar we, in plaats van onze militaire schoenen, klompen droegen, die we 's avonds volgens Zeeuws gebruik, buiten aan de deur lieten staan.
De ruimte boven de plaatselijke bakkerij diende ons als eetzaal.
Het bewaken van de brug was maar een saaie bedoening, geen aktie, geen gevaar en . . . geen oorlogsbuit.
Geld was er genoeg, ik herinner me dat toen wij (de hospikken) met de sergeant een Sinterklaasfeest organiseerden voor de kinderen van het dorp, gooiden ze zoveel geld op tafel dat elk kind twee of meer cadeau's had. Prachtig mannen!
Dit saaie nietsdoen gaf aanleiding tot éénmaal uit de band springen van sommigen.
Ze "leenden" een truck en begaven zich naar Antwerpen waar ze 'ns lekker uit de band sprongen. Maar ik vind dat dat ook bij oorlogvoeren hoort!
Na de feestdagen (Sinterklaas, Kerst en Nieuwjaar) op waardige wijze in Schore te hebben doorgebracht, werden wij op 3 januari overgeplaatst naar Vlissingen.
Ook daar weer patrouille en bewakingsdiensten.
De hospikken werden door de commandant, zonder salarisverhoging, bevorderd tot kok! En dat nog met sukses ook! We kregen dagelijks complimentjes dat het zo lekker was maar het duurde slechts een maand en wij werden overgeplaatst naar Vrouwenpolder voor kustbewaking.
In een van de bunkers troffen onze mannen een ver-dragende duitse mortier met volop munitie en dat gaf weer de nodige sensatie. Er zijn heel wat van die granaten afgevuurd op een en tweepersoons duikbootjes. Een van die dingen werd geraakt en de duitse bemanning bracht het op het strand tot ontploffing. In die periode werd collega Claessen gewond en vervangen door de soldaat Jan Verhees van de aanvullingstroepen.
Ook vonden we in een van die bunkers een wagonlading Perl van de Hero en op het strand spoelden kisten vol chocolade aan. De winter hebben we daar erg rustig doorlopen en begin april werden we overgeplaatst naar Hedikhuizen aan de maas.
Alle beschikbare mannen werden ingezet voor patrouilles en zo kwam het dat de hospikken ook op wacht gesteld, ikzelf heb nog wacht geklopt in een groot huis, een uur buiten en een uur binnen aan de telefoon. Van slapen is daar weinig gekomen.
Daarna kwam de overtocht naar Hedel.
Met sergeant Bauch voorop ging het lopend naar onze nieuwe stelling en terwijl we daarmee bezig waren liep vlak bij, in onze omgeving nog een bren-carrier op een mijn.
De opdracht van onze mannen was het voorterrein te zuiveren van Duitsers. Dat werd ook met sukses bekroond en de stellingen waren ingenomen.
Op 25 april kregen wij in de vroege morgen (ca. 4.30 uur), een zware tegenaanval met mortieren en infanterie op onze stellingen.
Wij allen werden een heel eind uit onze stellingen teruggedreven tot op een boerderij.
"Tot hier en niet verder" zei sergeant Bauch tegen zijn mannen en van daaruit gingen ze de duitsers te lijf en hoe!
Dat kan ik in deze korte uitleg onmogelijk beschrijven, want in de kortst mogelijke tijd hadden ze hun stellingen en het voorterrein weer heroverd.
Omdat het aan onze kant iets rustiger werd, werden de mannen overgeplaatst naar de hoofdweg bij de spoorbrug.
Daar waren de duitsers heel ver doorgedrongen en die werden dan ook prompt uitgeschakeld en gevangen genomen.
Na al deze akties in Hedel kwam de order het bruggenhoofd te ontruimen en zo eindigde de laatste grote aktie van de Irene Brigade en de mannen van het vreemdelingen legioen, "Het vergeten onderdeel".

Leopoldsburg December 1944

G.G. van Dam

Midden October 1944 waren wij met zo'n honderdvijftig man uit de bevrijde gebieden van West-Europa in het legerkamp van Be-

verlo bij Leopoldsburg in België terechtgekomen. Wij hadden ons allen als oorlogsvrijwilliger gemeld voor de "Irene Brigade" die hier in het kamp een depot had voor de opleiding van recruten. De motieven waarom wij ons als vrijwilliger gemeld hadden variëerden nogal. Grotendeels waren wij meegesleept in de algemene euforie die in het najaar van 1944 na de geallieerde doorbrak in het westen heerste. Zelf was ik in dienst gegaan omdat ik na de bevrijding van Overloon waar ik in Februari 1944 na uit de Arbeidsdienst te zijn weggelopen was ondergedoken en geen zin meer had om langer van anderen afhankelijk te zijn. Daarbij kwam nog dat ik jong was, 19 jaar, en na vier jaar bezetting wel eens iets anders wilde meemaken. De toekomst zou nog lang genoeg voor mij duren . . .

Het kamp van Beverlo was voor de oorlog een van de grootste Belgische legerplaatsen geweest. In de oorlog werd het door de Duitsers overgenomen en nu diende het tot rust- en doorgangskamp voor de geallieerden. Daarnaast werd, zoals reeds gezegd, het kamp ook gebruikt voor opleiding van recruten en tevens verbleven er een paar duizend Duitse krijgsgevangenen die hier op verder transport naar Engeland of Canada wachtten. Het kamp besloeg een oppervlakte van enige hectaren en was bezaaid met in rode baksteen opgetrokken barakken, keukengebouwen, badhuizen en magazijnen met daartussen verspreid een aantal enorme exercitieterreinen. De drie barakken waarin wij Hollanders nu bijna twee maanden hadden doorgebracht lagen aan de rand van het kamp tegenover de barakken waarin de Duitsers gehuisvest waren. Het waren vroeger paardenstallen van de Belgische cavalerie geweest en waar eens de paarden gestaan hadden waren nu lange rijen houten kribben opgesteld. De barakken waren zo'n vijftig tot zestig meter diep, met hoge muren waarop een puntdak rustte waarin op meerdere plaatsen de dakpannen ontbraken waardoor regen en sneeuw vrij spel in de barakken hadden. Aan voor- en achterkant bevond zich een grote staldeur die niet goed afdichtte en het tochtte dan ook hevig. Grote, ouderwetse kachels brandden dag en nacht op volle toeren om de temperatuur enigszins draaglijk te houden.

Het was de avond van de twintigste December, de vierde dag van het onverwacht hevig offensief dat de Duitsers in de Ardennen gelanceerd hadden. 's Middags hadden wij met een afscheidsparade voor Generaal Dempsey het einde van onze opleiding die slechts een paar weken had geduurd gevierd. Wij waren nu vrij om van ons Kerstverlof te gaan genieten. Uiterlijk op achtentwintig December moesten wij weer terug in het kamp zijn omdat wij de dag daarop naar Zeeland zouden vertrekken waar wij bij de verschillende onderdelen van de "Irene Brigade" aldaar zouden worden ingedeeld.

Ik zat op de rand van mijn krib en lepelde verveeld de laatste restjes uit mijn etensblikje. Ik wist nog niet wat ik met mijn Kerstverlof moest aanvangen. Rotterdam was nog bezet, dus naar huis gaan kon ik niet. In het kamp blijven kon mij helemaal niet bekoren. Misschien was het nog wel het beste om naar Antwerpen te gaan waar tante Kitty, een zuster van mijn moeder, woonde. Langzaam stond ik op en ging naar buiten om mijn blikje uit te wassen. Het was aardedonker. Terwijl ik water in mijn blikje liet lopen hoorde ik in de verte het bekende, pruttelende geluid van de motor van een V1. De raket met zijn vurige staart kwam snel dichterbij en daverde vrij laag over het kamp in de richting Antwerpen. Een paar Duitse krijgsgevangenen waren op het geluid van de V1 naar buiten gekomen rennen en juichten vanachter het prikkeldraad de raket na. Der Sieg wird Unser sein! De laatste dagen waren er vrij veel V1's overgekomen en ik vroeg mij af of het wel zo'n goed idee was om mijn verlof in Antwerpen door te brengen. Ik had gehoord dat op twaalf December er nog een V2 op de Rex Cinema aan de Keyserlei was gevallen terwijl er een voorstelling aan de gang was. In totaal waren er vierhonderdennegentig mensen gedood en waren er ruim vijfhonderd gewond. In Leopoldsburg zelf waren nog geen raketten neergekomen. De V1's die hier overkwamen gingen naar Antwerpen of Luik. De vorige dag, toen wij voor het ochtendappel stonden aangetreden, was de motor van een aanvliegende V1 afgeslagen hetgeen inhield dat hij aan zijn glijvlucht naar beneden zou beginnen. Adjudant Kelderman, die het appel afnam, had in de gaten dat wij onrustig werden en eigenlijk liever dekking zouden willen zoeken. Hij had even naar boven gekeken, ons in de houding gezet en daarna met een grijns geroepen dat een soldaat die in de houding staat zich niet beweegt en strak voor zich uit bleef kijken. Terwijl wij zo strak in de houding stonden helde de V1 langzaam voorover en dook met toenemende snelheid naar beneden. Met een luide knal sloeg hij op enige afstand van het kamp in de grond.

Peinzend liep ik terug naar de barak. Toen ik de deur opende hoorde ik een luid gelach. In het midden van de barak stond een aantal soldaten om een lange houten tafel waarop Arie Smal een echte Rotterdammer, zijn dagelijkse striptease deed. Hij was achter in de twintig, een wat schrale figuur, het hoofd tussen de schouders getrokken; hij had lang, donkerblond haar en een grote mond waarin links boven een enorme gouden tand blikkerde. Hij leed aan een hardnekkige schurft op zijn onderlichaam waardoor hij zich elke dag met een kwast moest insmeren met een dunne, gele zalf. Korte pasjes makend en koket met zijn lichaam draaiend kleedde hij zich op de ritmische begeleiding van een mondharmonica uit waarbij hij kushandjes naar zijn publiek wierp. Zodra hij geheel naakt was dribbelde hij heupwiegend naar de glazen pot met zalf aan het andere eind van de tafel, ging op zijn knieën zitten en smeerde zijn onderlichaam met de gele smurrie in. Daarna sprong hij abrupt van de tafel en kroop snel onder de dekens op zijn krib om de zalf nog een tijdje te laten intrekken. Ik keek het spektakel even aan, zette mijn eetgerei toen in de kast, zette mijn baret uitdagend schuin op mijn hoofd en liep snel de barak uit op weg naar Leopoldsburg, een groezelig garnizoensstadje met een groot aantal café's en bars. Sinds enige tijd had ik een vast adres waar ik bijna elke avond kwam, de Asta Bar.
Een paar weken geleden had ik in de verduisterende hal van de Roma bioscoop staan wachten op het begin van de volgende voorstelling van "Bathing Beauties" met Esther Williams in de hoofdrol. Na enige tijd kwam het publiek de zaal uit en een lange, slanke vrouw van ongeveer vijfentwintig jaar passeerde mij. Zij had een ovaal gelaat, een zeer blanke huid, helblauwe ogen, halflang asblond haar en een fraai getekende mond. Ondanks het koude weer was ze slechts in een dun mantelpak gekleed. In het voorbijgaan keek ze op en lachte mij toe. Ik liet de "Bathing Beauties" voor wat ze waren en liep achter haar aan naar buiten. Nadat zij een eindje gelopen had bleef ze aarzelend op de hoek van de straat stilstaan, schijnbaar in de war gebracht door een paar Amerikaanse negersoldaten die iets verder langs het trottoir rondom een brandend bezineblik stonden en opmerkingen naar haar riepen. Ik liep op haar toe, pakte haar bij de arm en snel liepen wij samen verder. "Hey, mam," hoorde ik een van de soldaten roepen, "white boy no good!". Daarna was ik met haar tot aan haar huis meegelopen. Onderweg hadden wij wat met elkaar gepraat en ik had begrepen dat zij als serveerster in de Asta Bar werkte. Haar naam was Lena. In de weken daarna werd ik een regelmatige bezoeker van de bar. Behalve dat Lena leuk was om mee om te gaan, ze had een groot gevoel voor humor, had het "stamgast" zijn ook zo zijn voordelen. Zij "vergat" weleens af te rekenen, ze deed mijn was, verstelde mijn kleren en stopte mijn sokken. Ik had een vaste tafel en als het er niet te druk was schreef ik daar mijn brieven. Dikwijls kwam ze even aan tafel zitten en al met al verdiende deze situatie de voorkeur boven het doelloos rondhangen in de grote legerkantines in de stad.

Ik liep de spoorwegovergang aan de rand van Leopoldsburg over en liep op de Asta Bar toe die aan de overkant lag. Het was een klein lokaal zoals er tientallen in het stadje waren en het lag aan een lange, grauwe kasseienbaan evenwijdig aan de spoorbaan. Rechts in het vertrek stond een lange toog , in het midden was een kleine dansvloer en tegen de andere wanden stonden eenvoudige, houten tafels en stoelen. De eigenaar en zijn vrouw waren van middelbare leeftijd, beiden klein van postuur en vrij gezet, met harde, afwerende gezichten. In geen enkel opzicht deden zij moeite om zich met hun militaire cliëntele in te laten, dat was toch maar "doortrekkend volk" zoals de eigenaar soldaten eens schamper had betiteld. Gewoonlijk stonden zij onverzettelijk met hun massieve lijven achter de toog en dobbelden de hele avond met een paar stamgasten. Het opnemen en serveren van bestellingen lieten zij aan een paar meisjes over. Ik had nog nooit een woord met de man of de vrouw gewisseld en geen van ons drieën scheen daaraan ook maar een enkele behoefte te hebben.

Ik duwde de deur open en schoof het daarachter hangende verduisteringsgordijn opzij. Een lauwe rook- en dranklucht kwam mij tegemoet. Uit een luidspreker klonk het populaire liedje "Amor, amor, amor" en een paar soldaten schuifelden met hun liefje op de maat van de muziek over de vloer. De zaak zat stampvol en mijn eigen tafeltje kon ik vanavond wel vergeten. In de verte zag ik Lena

die mij vrolijk toewuifde. Ik zwaaide terug, liep naar de toog en bestelde een biertje. Naast mij stond een halfdronken Ier die mij probeerde duidelijk te maken dat, omdat hij een Ier was, hij eigenlijk pro-Duits was. Ik liet het gezever maar over mij heen gaan en zei zo nu en dan "yes" of "no" al naar gelang het uitkwam. Ik bestelde nog een biertje. Over mijn financiële situatie mocht ik bij wijze van uitzondering niet klagen. Een paar dagen geleden had ik een voordelig handeltje gedaan. Samen met De Bruin die in de krib naast mij sliep, hadden wij vierduizend sigaretten uit de originele verpakking gehaald en ze vervangen door surrogaatsigaretten (Blazertjes) die wij door een chauffeur uit Bergen op Zoom hadden laten meebrengen. De doosjes hadden wij daarna voor goed geld aan een paar Belgische zwarthandelaren verkocht die zich meestal in de buurt van de spoorwegovergang ophielden.

Al een poosje had ik gevoeld dat er achter mij iemand tegen mij aan stond te duwen en nu hoorde ik ook een licht gehijg in mijn nek. Ik draaide mij om en zag een bespottelijk toegetakeld vrouwmens met achter haar twee onbetrouwbaar uitziende kerels. Zij droeg een cowboy uitrusting, compleet met laarzen, Stetson en revolvertas.
"We are members of the White Brigade", lispelde zij mij van tussen haar vlezige lippen toe. Ze heeft niet alleen het gezicht van een paard, dacht ik, maar ook het achterste, toen ze naast mij aan de bar kwam staan en ik de hele vleesklomp in zijn geheel kon overzien. Toen het mens op mijn mouw zag dat ik "Ollander" was, ging ze snel op Vlaams over. "Wij zijn van de Witte Brigade, you know, de Belgische ondergrondse. Do you have chewing gum, my dear?"
"Yes, chewing gum", herhaalde een van de engerds die bij haar waren. Ik haalde mijn schouders op, pakte mijn biertje en ging op een vrijgekomen stoel aan een van de tafeltjes zitten. "Kale neet", hoorde ik haar nog roepen.

Aan de andere kant van de zaak was een aantal dronken Hollanders luidruchtig bezig. De Ier, nu al aardig onder invloed, liep op het groepje toe, bleef zwaaiend voor hen staan, schudde zijn vuist en riep: "You fucking Dutchmen!" Een van de Hollanders die zich waarschijnlijk zelf aangesproken voelde, nam dit niet, stond op en gaf de Ier een optater waarna ze samen vechtend over de vloer rolden. Al gauw mengden zich meer soldaten in het gevecht, luid toegejuicht door anderen die in een kring om hen heen kwamen staan en ze aanvuurden. Lena zette zich naast mij aan tafel.
"Het zijn altijd de Ollanders die herrie maken," zei ze. "De Duitsers zouden zoiets niet doen."
De eigenaar had inmiddels de MP gewaarschuwd die de vechtenden snel naar buiten werkte.

Nadat wij zo een tijdje over koetjes en kalfjes gepraat hadden maakte ik aanstalten om weg te gaan. Ze gaf mij nog wat schoon wasgoed mee en daarna namen we afscheid tot na de Kerst. Buiten bleef ik even op de stoep staan om aan de duisternis te wennen. Daarna stak ik op mijn gemak de weg over en liep op de spoorwegovergang toe op weg naar het kamp. Het was erg donker en er viel wat natte sneeuw. Een paar keer werd ik aangesproken door goedkope snollen die hier hun werkterrein hadden. Nadat ik een paar honderd meter had gelopen doken plotseling twee donkere figuren voor mij op. Een van hen scheen met een zaklantaarn in mijn gezicht. "Het is hem," hoorde ik de ander zeggen. Als in een bliksemflits realiseerde ik mij dat mij nu de rekening werd gepresenteerd voor de sigaretten affaire. Voordat ik iets kon zeggen boorde een knie zich met kracht in mijn liesstreek. Ik boog mij naar adem snakkend voorover en tegelijkertijd trof een vuistslag mij in het gezicht. Ik viel op mijn knieën en probeerde weer op te staan. Toen ik in halfgebukte houding overeind stond schopte een der aanvallers mij in de maagstreek. Ik viel languit achterover, voelde mij misselijk worden en begon over te geven. Desondanks probeerde ik rollend over de grond de schoppen van de twee mannen te ontwijken. Tierend schopten ze mij waar ze maar konden. Opnieuw welde een golf braaksel in mij op die ik kokhalzend uitspuwde. Hun vloeken klonken steeds verder weg, alles werd zwart voor mijn ogen en ik geraakte buiten bewustzijn.

Langzaam drongen weer geluiden tot mij door. Iemand schudde aan mijn arm. Kreunend van de pijn deed ik mijn ogen open, God, wat voelde ik bij belabberd. Een de de tippelaarsters stond over mij heen gebogen. " Gaat het weer"? vroeg ze bezorgd en schudde nog eens krachtig aan mijn arm. Versuft keek ik haar aan. Ik voelde met mijn tong langs mijn lippen."Ik denk het wel," zei ik, "laat me maar even liggen." Ze bleef bij me staan todat ik rechtop ging zitten ten tegen een paaltje leunde om een beetje bij te komen. Toen de vrouw zag dat ik weer wat opknapte ging ze verder tippelen. Na een poosje stond ik moeizaam overeind en vervolgde met onzekere gang en met barstende hoofdpijn mijn weg naar het kamp.

Toen ik de barak binnenkwam zag ik tot mijn ergernis Smal op mijn krib zitten, bezig met het afsteken van een verhaal tegen De Bruin.
"Verdomme," riep Smal toen hij mijn gehavende gezicht zag "heb jij vanavond zo hard gevrijd?" waarop hij hard begon te lachen.
"Man, ouwehoer niet!" zei ik, "en ga met je schurftkont van mijn nest af!"
Brommend stond hij op en ging bij De Bruin op de krib zitten.
Steunend trok ik mijn jack en schoenen uit en liet mij langzaam op mijn krib zakken, kroop behoedzaam onder de dekens en trok ze diep over mijn hoofd. Het geroezemoes in de brak ebde langzaam weg en binnen een paar minuten viel ik in een onrustige slaap.

Omdat er de volgende ochtend geen reveille was, bleef ik liggen en het was ik in de namiddag voordat ik mijn toilet gemaakt had. Ik voelde mij een stuk beter dan ik verwacht had. Wel deed mijn gehele lichaam zeer en had ik wat plekken en ontvellingen in mijn gezicht maar de zes weken zware training hadden mij fysiek zo sterk gemaakt dat ik schijnbaar wel een stootje kon vellen. De barak was zo goed als verlaten daar de meeste soldaten de benen al hadden genomen. De in de keuken gehaalde rantsoenen voor een week, tesamen met een paar honderd sigaretten, pakte ik in mijn rugzak. Daaroverheen bond ik mijn overjas. Het vervelendste was dat wij gezien de situatie in de Ardennen waar de Duitsers tot ieders verbazing lieten zien dat ze nog niet verslagen waren, ook ons geweer moesten meenemen voor het geval dat wij bij een Duitse doorbraak niet meer naar het kamp zouden kunnen terugkeren. Tegen vieren verliet ik de barak en begaf mij in een natte sneeuwbui naar de autoweg om een lift naar Antwerpen te krijgen. Er was veel militair verkeer en reeds na een paar minuten stopte er een drietonner truck. Op mijn vraag waar hij naar toe ging antwoordde de chauffeur: "To Boom". "Okay", riep ik en stapte in na eerst mijn rugzak en geweer achter de lege zitplaats gelegd te hebben. Op het moment dat ik de deur achter mij dicht trok wist ik dat ik mij in de handen van een halve gare bevond. De chauffeur was klein van stuk en hing als het ware aan het grote stuurwiel gekleefd. Hij had een raar soort vogelkopje dat mij met glinsterende kraaloogjes vanonder een paar borstelige wenkbrauwen aankeek. Op het kopje droeg hij een vieze, vetgevingerde baret. In de cabine hing een doordringende alcohollucht en het was duidelijk dat hij in een vergevorderde staat van dronkenschap verkeerde. Ik overwoog nog even om met een snoeksprong de wagen te verlaten, maar de chauffeur had de handrem al los gezet en scheurde er met hevig motorlawaai in het donker vandoor.
"Boom, boom", kraaide hij, "were going to Boom! You know, boom, boom", en hij maakte daarbij met zijn rechterwijsvinger een gebaar alsof hij een trekker overhaalde. Uit ben je met zo'n gek, dacht ik, terwijl ik mismoedig in het duister naar buiten staarde waar de boomstammen langs de weg soms gevaarlijk dicht langs de buitenspiegel voorbijsuizden. De natte sneeuw vormde een dun laagje op de voorruit hetgeen de chauffeur niet scheen te deren want hij maakte geen aanstalten om de ruitenwissers aan te zetten.
"Your wipers", zei ik, wijzend op de ruitenwissers.
"Yes, my father was at Ypres", kraaide de Engelsman, "in the first world war, you know."
Dialoog met een gek dacht ik, maar even later begreep ik dat de man wilde zeggen dat zijn vader in de eerste wereldoorlog de slag van Ieperen gevochten had, welke plaats in het Engels als "wipers" wordt uitgesproken. Ongeduldig sloeg ik op het hendeltje van de ruitenwissers die snel het zicht op het wegdek weer herstelden. Het enige dat in deze cabine ontbreekt, dacht ik, is gecapitonneerde wandbekleding zoals in een isoleercel. De chauffeur begon eensklaps luidkeels te zingen en joeg zijn drietonner door het duister alsof het klaarlichte dag was. Ik zuchtte diep, zakte onderuit met mijn baret diep over mijn ogen getrokken en liet alles maar over mij heenkomen. Na wat een eeuwigheid stoescheen stopte de wagen plotseling en de chauffeur riep in mijn oor: "Boom, boom," waarop hij weer kakelend met zijn rechterhand een schietgebaar maakte. Zo'n klauwtje moest je eigenlijk kunnen afhakken, dacht ik gemelijk. Snel pakte ik mijn rugzak en geweer, riep "Thank you!" en spong opgelucht de treeplank af. De drietonner raasde verder. Ik liep een einde terug de weg op tot ik een kruispunt bereikte, zette mijn spullen naast mij op de grond en stak mijn duim op voor een lift naar Antwerpen.

Philips... dan is het goed

PHILIPS